

[z obsahu:

Konference Míra regulace	1
Koncepce krajiny	4
KUK v ÚP	10
Odpovědnost ke krajině	13
Novela stavebního zákona	14
Architektura v centru Prahy	15
50 let ÚHA	16
Nové knihy	19
Cena Asociace	24

[míra regulace v územních plánech ve středoevropském prostoru

Konference Asociace se koná ve dnech 8. a 9. listopadu 2012 v Českém Těšíně v Kulturním a společenském středisku Střelnice. Nad konferencí převzal záštitu starosta města Ing. Vít Slováček.

Když se řekne regulace v územním plánu, v mnoha lidech tento pojem vyvolá velmi negativní reakci. Berou ji jako omezení osobní svobody, jako zásah do výkonu vlastnických práv, jako nástroj, který je přežitý a patří do éry minulého režimu. Mnoho lidí naopak začne říkat, že je regulace v územním plánu nedostatečná, že by měla být daleko přísnější a ochránit území před novými

atomy vůbec, nebo alespoň před jejich nepřiměřeností.

Míra regulace je v současné době velmi diskutovaný a diskutabilní problém. Jaká tedy má být regulace v územním plánu? Legislativa říká, že má odpovídat druhu dokumentace a že nemá svou podrobností nahrazovat dokumentaci podrobnější. V obecné rovině definice hezká, v praktic-

kém použití již silně problematická, protože každé území vyžaduje něco jiného.

Protože nás tento problém tíží, bude naše další konference věnována právě tomuto tématu. A protože nás bude hostit město Český Těšín na česko-polské hranici, budeme věnovat část konference i přeshraniční spolupráci v územním plánování.

Abychom lépe vnikli do tématu, budou úvodní přednášky k míře regulace věnovány zkušenostem z naší republiky, Polska, Slovenska a Maďarska. Zjistíme, jaké jsou legislativní nástroje pro stanovení regulativů v té které zemi, jakou podrobnost v územních plánech stanovují a jaký mají přednášející názor na uplatňování regulativů ve svých státech. Na příkladech z vybraných českých a moravských měst se podíváme, jak se k regulaci přistupuje u nás, a pak v panelové diskusi zkusíme rozebrat různé přístupy a názory zúčastněných, z pohledu všech aktérů územně plánovacího procesu – projektantů, pořizovatelů a pracovníků stavebních úřadů. Na panelovou diskusi přímo naváže diskuse účastníků konference.

Samozřejmě nezůstane opominuta ani společenská stránka setkání. Ve čtvrtek proběhne výroční shromáždění členů Asociace a následovat bude společenský večer, určitě nabitý dalšími vášnivými debatami na témata odborná i společensky odlehčená.

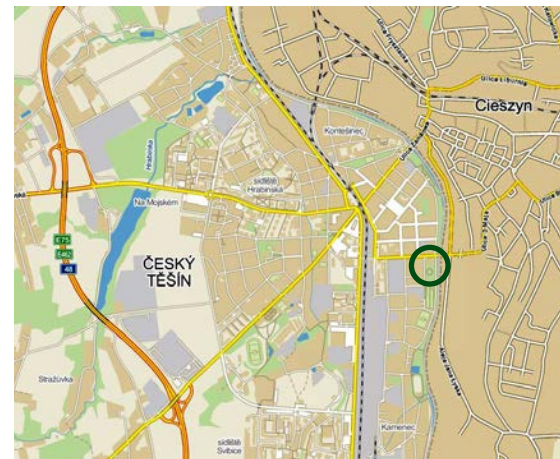
Věřím, že přátelská atmosféra i odborný program našeho dalšího setkání bude natolik atraktivní, že se v Českém Těšíně sejdeme ve standardně hojném počtu a že si budete odvážet zajímavé poznatky a zážitky do vašeho dalšího profesního života.

Srdečně Vás všechny zvou a těším se na Vás.]

Petr Durdík,
předseda AUÚP ČR

[míra regulace v územních plánech...

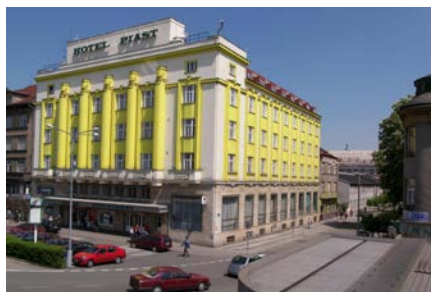
[ubytování, stravování, parkování

Ubytování a stravování

Podrobnější informace o možnostech ubytování a stravování najdete na stránkách informačního systému města Český Těšín: <http://info.kassct.cz/>, a to v menu Turistika, příroda, životní prostředí – odkaz „základní turistické informace“. Odtud můžete rovnou vstoupit i do infosystému Cieszyna.

Současně ovšem upozorňujeme, že kapacity ubytování ve městě jsou poměrně omezené. Oba hotely, které zde uvádíme, jsou plně blokovány pro účastníky naší konference – při registraci se prosím odvolajte na tuto konferenci!

Dále je možné využít hotelů a penzionů v blízkých městech, případně v dochůzkové vzdálenosti v polském Těšíně.

1 Hotel Piast ***

Nádražní 18, Český Těšín
tel. 558 711 560, 558 711 562
www.hotelpiast.cz
info@hotelpiast.cz
dvoulůžkový pokoj 850 Kč vč. snídaně
parkovné 100 Kč/den

2 Hotel Central ***

Nádražní 10/16, Český Těšín
tel. 558 713 113
www.hotel-central.cz
info@hotel-central.cz
dvoulůžkový pokoj 890 Kč vč. snídaně
parkování na dvoře hotelu zdarma

V blízkém okolí

Třinec – 12 km

Hotel Steel

www.hotelsteel.cz, tel. 556 200 111

Penzion Svět

www.penzionsvet.estranky.cz

Vendryně – 12 km

Hotel Vitality

pro náročné, www.hotelvitality.cz

Těrlícko – 12 km

Hotel Fridich

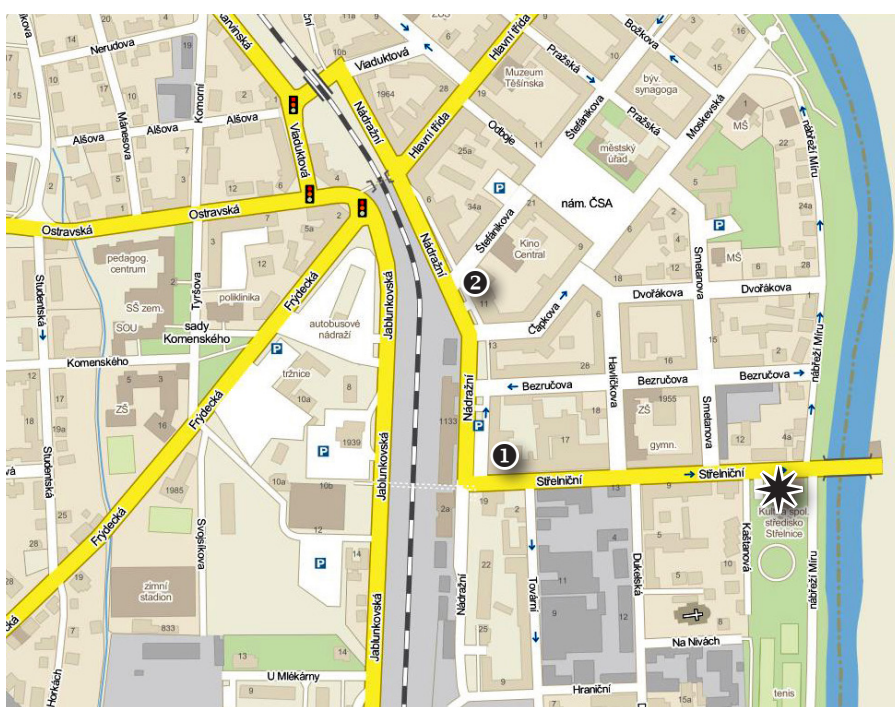
www.hotelfridrich.cz, tel. 596 423 229

polský Těšín – stačí přejít hraniční most

velké množství ubytování – na stránkách www.cieszyn.pl
např. hotel Mosir, www.mosir-hotel.pl

Parkování

Pokud nedáte přednost rychlým vlakům a přijedete automobilem, pak jistotou jsou parkoviště u hotelů. Pro účastníky konference také bude vyhrazeno parkování na nábreží řeky přímo u kulturního a společenského střediska Střelnice.】

[organizační informace

❶ Závaznou přihlášku zašlete do 25. října 2012 na adresu:
Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR
Perucká 11a, 120 00 Praha 2

Na přihlášku uvádějte vždy pouze jednu osobu (přihlášku lze kopírovat).

Preferujeme elektronické vyplnění přihlášky! Přihlašovací formulář naleznete na webu Asociace – www.urbanismus.cz. V odpověď na něj obdržíte e-mail s potvrzením přihlášky. Pokud vám e-mail nepříjde, pravděpodobně jste chybně zapsali svou adresu – kontaktujte pí. Dubnou. Členové Asociace s registrovanou platnou e-mailovou adresou obdrží mailem výzvu k přihlášení na webu.

❷ **Účastnický poplatek** činí:

pro členy AUÚP ČR	1 300 Kč
pro ostatní	1 900 Kč
pro studenty a doktorandy	500 Kč

Přednášející poplatek nehradí. Účastnický poplatek zahrnuje náklady spojené s přípravou a realizací semináře.

❸ Při neúčasti přihlášeného se účastnický poplatek nevrací. Je možné za sebe vyslat náhradníka.

❹ **Platbu poukažte** na účet AUÚP ČR:

Česká spořitelna Praha 1,
č. ú. **1922930399/0800**
konstantní symbol: 0308

variabilní symbol: při přihlášení na webu bude automaticky vygenerován a bude Vám zaslán v potvrzovacím mailu; pokud se přihlašujete papírovou přihláškou, uveďte své rodné číslo (nebo jinou číselnou identifikaci, kterou také vyplňte do přihlášky). Pokud neuvedete a nedáte vědět variabilní symbol, je nezbytné zaslat pro identifikaci Vaši platby kopii platebního dokladu!

IČO AUÚP ČR je: 60163755

AUÚP ČR není plátcem DPH.

Poplatek uhradte hned po přihlášení na webu, příp. nejpozději k datu odeslání papírové přihlášky.

Po oddělení přihlášky lze použít část „organizační informace“ pro potřeby účetnictví k průkaznosti účetního záznamu. (V bodech 1–4 jsou uvedeny všechny potřebné informace o pořadateli semináře.)

Vzhledem k tomu, že nejsme plátcí DPH, nemůžeme vystavovat daňové doklady.

❺ V případě vyčerpání kapacity sálu bude brán zřetel na **pořadí došlých přihlášek a plateb** – budete obratem vyzooměni (v přihlášce uveďte telefonický nebo emailový kontakt) a platba Vám bude vrácena.

❻ **Ubytování a stravování** si účastníci zajišťují sami – některé tipy na vedlejší straně.

❼ **Parkování** je možné jak u hotelů pro hosty, tak na vyhrazených parkovištích – další informace na vedlejší straně.

❽ Případné **další informace** o semináři podá: Ivana Dubná, tel. 224 356 326, mobil 723 842 212, e-mail dubna@fa.cvut.cz.】

> *Centrum polského Těšína (po rozdělení v r. 1920 české části zůstala železnice a výrobní areály, historické centrum zůstalo v Polsku)*

[program konference

Téma konference: **Míra regulace v územních plánech ve středoevropském prostoru**

Místo konání: Český Těšín

■ Středa 7. 11. 2012

od 18.00 Jednání rady AUÚP ČR

■ Čtvrtek 8. 11. 2012 (KSS Střelnice)

9.00 – 10.00 Prezence účastníků
10.00 – 10.20 Zahájení
10.20 – 11.50 Představení hostitelského města, kraje a regionu
11.50 – 13.30 Přestávka na oběd

Tematický blok **Územní souvislosti v příhraničním regionu**
13.30 – 15.00 Územní vztahy česko-polského příhraničí v Moravskoslezském kraji z pohledu obou států
15.00 – 15.30 přestávka na kávu

Tematický blok **Přístupy k regulaci ve středoevropském prostoru**
15.30 – 17.30 Česko, Polsko, Slovensko, Maďarsko

18.00 – 19.00 Výroční shromáždění členů Asociace
20.00 – 24.00 Společenský večer

■ Pátek 9. 11. 2012

Tematický blok **Podrobnost regulace, zkušenosti z praxe**
09.00 – 10.00 Olomouc, Beroun a další
10.00 – 10.20 přestávka na kávu
10.20 – 11.30 **Panelová diskuse na téma míra regulace**
Projektanti, zástupci stavebního úřadu a pořizovatele
11.30 – 12.45 Diskuse v plénu
12.45 – 13.00 Závěr konference

Program je předběžný a stále se upřesňuje. Finální bude k dispozici na www.urbanismus.cz a u prezence na konferenci.】

Jindřichův Hradec – koncepce (uspořádání) krajiny

Letošní jarní konference Asociace, která se konala v Jindřichově Hradci ve dnech 17. a 18. května, navazovala tematicky na konference předchozí. Jestliže jsem v komentáři k třeboňské konferenci napsal, že nejsme žádní strašpytlové a troufáme si na velká témata (udržitelný rozvoj v Liberci, urbanistická koncepce v Třebíči), tak hrdinství k pojednání koncepce krajiny bylo třeba – pár z nás se tváří sebejistě, jiní tápeme, jak ji vlastně v územním plánu rozumně uchopit a v přemíře nejistoty uvažujeme, jestli územní plán sídelního útvaru přece jen nebyl bližší tomu, co řešit v mantinelech stavebního zákona, a jestli se krajinou nezabýváme často jen z musu, a tedy příliš formálně.

Dlouho avizované téma „koncepce krajiny“ ještě ke všemu doznalo mlčky změny – v „konceptu uspořádání krajiny“, což je něco úplně jiného: konceptu krajiny se totiž zabývají zásady územního rozvoje, zatímco koncepce uspořádání krajiny je předmětem územních plánů. Lup ho, poznání. Zase se mi od května objevují noční můry zkoušek ze slovníku (a stejně se mi „funkční plocha“ občas vloudí, ach jo).

Od bobra k titulu

Jindřichův Hradec má k přírodě blízko, přesto svým prostředím spíše potěšil architektu-památkáře než krajináře. Kdo zvolil správný hotel, mohl celé dny strávit na kamenných dlažbách a v historickém prostředí, hledě přes Vajgar na vzdálená sídliště jako na neskutečný přelud. Kdo povolil nohám výkon cca dvousetmetrový, užíval si přírodní scenérie spojené s tokem Nežárky. Kdo by jim poskytl volnost větší, mohl by se po devíti kilometrech chůze po červené turistické značce dostat do chráněné krajinné oblasti Třeboňska. A směrem k jihu do lesů a kopců Novobystřické vrchoviny, kde nejčastějšími akcesoriemi jsou ilmenit, kasiterit, rutil, kolumbit a fluorit. Granit je variského stáří (cca 315 Ma) a představuje jeden z nejmladších produktů variského magmatismu v moldanubiku. Ha, takové okolí má Jindřichův Hradec! Pro zvolení nejlepším městem pro život v roce 2011 rozhodovala ale asi především jiná kritéria. S volbou i po letmé návštěvě lze souhlasit.

Po zahájení konference, jehož se zhostili pánové **Petr Durdík** a **Martin Tunka**, dostali slovo místní. Tedy nejdřív se ho ujal krajský radní **Václav Král**, odpovědný za zabezpečování úkolů v oblastech regionálního rozvoje, investiční činnosti, dopravní obslužnosti a silničního hospodářství, územního plánování, stavebního a územního řízení. Nejprve se věnoval tomu, co chybí – deficity jsou zejména v dopravní infrastruktuře, pak tomu, co v kraji mají – třetinu rozlohy postiženou restrikcemi – evrop-

sky významné lokality, ptačí oblasti, CHKO atd., tedy území, kde nelze normálně hospodařit...

Za město pronesl zdravici místostarosta **Bohumil Komínek**, který se hned spolu s **Bohumilem Krejčím**, vedoucím odboru výstavby a územního plánování, jali představit hostitelské město. Přestože se zmínili o spoustě věcí (urbanistická struktura, vodní toky, regulační plán z r. 1889, územní plán z r. 1949 J. Havlíčka a K. Filsaka), červenou nití byla péče o památky. Vrcholných sedm minut svého vystoupení přepustili animovanému filmu, znázorňujícímu celou historii města – od bobra až po titul Historické město roku. Kdo neviděl nebo kdo si chce zážitek zopakovat, tak jsem film objevil na YouTube (ach ty technologie, ach ta autorská práva): <http://www.youtube.com/watch?v=BRAWlvr--CI>.

Po městě kraj. Jeho představení se ujala **Daniela Řežábková** z krajského úřadu. Svým vystoupením se asi nejvíce zavděčila lovcům všech nej. Těmi se to v řeči i obrazy hemžilo: největší obec, nejmenší obec, největší přehrada, rybník, jezero, nejstarší kamenná rozhledna. Ostatně do Pelhřimova, města rekordů a kuriozit není daleko. Formování krajiny dříve a dnes, ÚPD, najmé ZÚR, to také byla témata.

Miroslav Hátle z CHKO Třeboňsko, ač v prvním bloku prezentací, se stal předskokanem hlavního tématu konference. „Trochu jinou CHKO“, totiž výsostně civilizovanou krajinu, obydlenu, plnou historických památek, využívanou pro lázeňství a vyhledávanou turisty, předvedl v mnoha souvislostech. Mluvil o tom, jak krajině prospěl útlum zemědělství (návrat k loukám a pastvinám), jak naopak škodí příliš intenzivní rybníkářství (hnojení, sinice, znehodnocování rybníků), jak naštěstí poklesla těžba štěrkopísku a rašeliny (a jaký její vzmach lze očekávat s dostavbou Temelína a potřebou surovin). Budoucnost bude v neustálém hledání a udržování rovnováhy – k tomu nechť dopomáhá územní plán.

^ Předseda Asociace Petr Durdík zahajuje konferenci

Václav Bis nás z přírody vrátil do kamenných zdí zámku. Kdo povolanejší než ředitel státního hradu a zámku nás mohl upozornit na největší vzácnosti: černou kuchyni, hudební pavilon Rondel a gotickou nástěnnou malbu znázorňující hrdinný život sv. Jiřího, patrona všech rytířů. Konference se konala ve Španělském křídle na III. nádvoří zámku, v rytířském sále, jenž je největším zámeckým sálem a pojme až 350 urbanistů.

Tím jsem vystřílel veškerou společensko-zábavnou municí ohňostrojí a dostáváme se k prachárně s ostrými – odbornými tématy a obávám se, že poněkud pohořím, stejně jako se do nejistoty dostali i někteří moderátoři i jejich protihráči – panelisté. No uvidíme.

V Liberci jsme započali nově. Lékem na přílišnou výřečnost a nezastavitelnost některých přednášejících a na čas umožňující jen několik vystoupení a málo prostoru pro diskusi se měla stát panelová diskuse. Tedy taková debatní exhibice několika jedinců řízených moderátorem, jenž prý nemá vyjadřovat vlastní názory, jen vtipně vydolovat z ostatních vše, co vědí. Zatímco v Liberci byla tato debata poněkud hraná, resp. pečlivě připravená, pak v Jindřichově Hradci jsme sklouzli do opačného extrému. Tedy on snad nikdo nenastoupil do mančafu jen tak z voleje, bez tréninku, přesto působila skladba diskutujících trochu náhodně, nešlo o všeobecně známé experty a mnohdy se s nimi i moderátoři poprvé se-

Snímky: Zdeněk Černý

^^ Rytířský sál ve Španělském křídle zámku hostil více než dvě stovky účastníků...

^ ...a ještě umožnil instalaci panelů se studentskými projekty ze soutěže o nejlepší urbanistický projekt ve šk. r. 2010/2011

> Až se Asociace rozroste, pak III. nádvoří pojme 3 000 lidí

^ Předsálí s prezencí slouží také jako divadelní a koncertní prostor

znamovali 10 minut před stisknutím červeného tlačítka na mikrofону. Čas konference byl rozdělen do tří tematických bloků, každý zahájilo několik zahřívacích vystoupení a zakončila diskuse v plénu účastníků.

Odhalené pozadí

První blok nesl téma **Co to je koncepce krajiny a co má řešit.**

Prvním referujícím byl **Alfred Benesch**, Rakušan, územní plánovač a ekolog, který nás hned na začátku konfrontoval ne-

jen s krásnou reklamou na rakouskou krajinu a dovolenou v ní, ale také s faktem, že denně je ztraceno (zastavěno) 12 hektarů půdy. A taky nás připravil o iluze nějaké cílevědomosti, koncepčnosti. V čem je problém? Jen výčet: Rakousko sestává z devíti zemí. Každá země má svou vlastní legislativu (tedy např. stavební zákon či zákon o ochraně přírody). Na celorepublikové úrovni působí ÖROK („vygúglete“ si prosím sami), který každých 10 let zpracovává rakouskou koncepci územního plánování, jež

→ „Krajina“

se sice zmiňuje ve všech 9 spolkových zemích ohledně všeobecných cílů, ale není v popředí

- V zemích Burgenlandsko, Korutany, Štýrsko, Tyrolsko, Vídeň (55 %) k tomu neexistují žádné vlastní nástroje plánování
- Ve Vorarlbersku a Salcburku mohou být v rámci místní koncepce rozvoje zohledněny dílčí aspekty (22 %)
- V Horním Rakousku existuje „koncepce zelených ploch“ v Dolním Rakousku „koncepce krajiny“ jako nástroj (oba bez přesnějšího zadání) – jako důležité nástroje pro rozvoj krajiny v rámci ÖRP (místní územní plánování)

land.schafft®

^ Ačkoli se Alfred Benesch tak tak vyzná v českém jídelníčku a k vystoupení potřeboval tlumočení, měl všechny slajdy český

> Klíčový slajd poskytující shrnutí k zákonům o územním plánování

je ovšem nezávazná a v níž o krajíně je cca jedna věta, která v překladu zní nějak jako: „krajina má být krásná“. K Evropské úmluvě o krajíně Rakousko nepřistoupilo. Nástroji územního plánování jsou místní koncepce rozvoje, územní plán a zastavovací plán. V žádné ze zemí, s výjimkou Dolního Rakouska, v podstatě neexistuje nástroj plánování krajiny. V zákonu Dolního Rakouska je o krajíně jedna věta. Až nyní kancelář p. Benesche se začala krajínou zabývat, zpracovala manuál obsahující dvanáct kategorií zelených ploch. Mapa manuálu je promítnuta do plánu územního rozvoje a hranice zelené jsou schválně rozostřeny (GIS doplněn ruční prací), tak aby byl prostor pro interpretaci. Územním plánováním se obecně spíše rozumí jen plánování zastavitelných pozemků.

To by člověk nevěřil, jak jsme proti Rakousku vepředu. Tedy alespoň z hlediska legislativy, jak ukázal Petr Birklen (dříve z MŽP, nyní z AOPK Ostrava): zákon č. 114/1992 Sb., ratifikovaná Evropská úmluva o krajíně, stavební zákon... Jenže analýza asi deseti územních plánů ukázala, že obsahová náplň částí týkajících se krajiny je nejasná a formální, nebo naopak příliš podrobná a vzniklá bez dostatečného zapojení veřejnosti. A tak v roce 2011 vzniklo zadání metodického rámce koncepce uspořádání krajiny (uf). Chápu-li dobře, po letech příprav a po pěti letech platnosti stavebního zákona, a teprve na základě toho, že architekti tak nějak tu krajínu neumí, začíná vznikat metodika, jak zpracovat koncepci krajiny, pardon koncepci uspořádání krajiny, do územního plánu, přičemž má projektant

v podstatě jediný nástroj: plochy s rozdílným způsobem využití (uf uf). Autory materiálu jsou pánové Vorel, Sklenička aj. a některé výstupy byly prezentovány.

Martin Tunka (MMR) připomněl „36 let krajiny ve veřejné správě“, a to od r. 1976, kdy se ve stavebním zákoně objevil požadavek na řešení krajiny. Pak si sice zažertoval na téma krajinného rázu (nesmí to trčet, když to trčí, nesmí to být vidět, když je to vidět, musí to být zelené), ale dál pokračoval zcela vážně v rekapitulaci nástrojů, které pro KUK, zejména v územním plánování, máme (a pozor KK ≠ KUK). Jednak to jsou zatím ne zcela doceněné územněanalytické podklady (cca 20 jeví se věnuje krajíně; mimo chodem v kterých ÚAP mají např. už zpracované položky týkající se míst a oblastí krajinného rázu?) a rozbor udržitelného rozvoje, v němž dosud krajina bývá Popelkou a dále v Politice územního rozvoje ČR se krajíně věnuje šest priorit, v zásadách územního rozvoje se vymezují cílové kvality krajiny. V územním plánu se pak v rámci koncepce uspořádání krajiny (podle přílohy vyhlášky č. 500/2006 Sb.) řeší vymezení ploch, ÚSES, prostupnost

krajiny, protierozní opatření, ochrana před povodněmi, rekreace, dobývání nerostů apod.

Nastal čas diskuse. Moderátorem pěti panelistů – k M. Tunkovi a P. Birklenovi přibyli ještě Petr Sklenička (Fakulta životního prostředí ČZU), Ivan Vorel (katedra urbanismus a územního plánování FSV ČVUT) a Vladimír Dujka (projektant) – byl František Pospíšil, výstavní praktik, tak třeba se dozvíme něco praktického (však pro většinu účastníků-projektantů jsou taková setkání korektivem vlastní praxe).

Tak tedy řešíme krajínu v ÚPD dostatečně? A stačí na to nástroje, které máme, tedy ÚSES a plochy s rozdílným způsobem využití? Odpověď jednoznačná: nástroje stačí, ostatně jiné ani nejsou, jde o to, jak s nimi nakládáme – často formálně! Ovšem M. Tunka kontruje, že jsme v územních plánech moc podrobní, příliš projektujeme. Mají se kreslit velké plochy, tedy i například biokoridor netřeba upřesňovat na hranice parcel, ale pro biokoridor je třeba vymezit koridor (umožňující pozdější upřesnění). P. Sklenička připomněl, že duchovní otcové sys-

Cíle koncepce uspořádání krajiny z přednášky P. Birklena

Cílem koncepce uspořádání krajiny v nezastavěném území je (cituji) vytvoření podmínek pro udržitelné zemědělské hospodaření, lesní hospodářství a rybníkářství, ochrana vodního režimu krajiny, zachování a rozvíjení přírodních hodnot, biodiverzity a ekologické stability, zachování kulturně-historických hodnot, využívání přírodních zdrojů za definovaných podmínek a limitů, ochrana a rozvíjení kvalit krajiny podmiňujících její obytnost a její vhodnost pro rekreaci a odpočinek, prostupnost krajiny zejména pro účely rekreační funkce, ale rovněž pro migrace živočichů.

Cílem koncepce uspořádání krajiny v zastavěném území je vytvoření podmínek pro zachování a rozvíjení přírodních hodnot, biodiverzity, ekologické stability a pro ochranu druhů na území sídla, zachování kulturně-historických hodnot a znaků identity urbánní a suburbánní krajiny, pro ochranu a rozvíjení sídelní krajiny jako předpokladu obytnosti sídla a vhodnosti pro rekreaci a odpočinek, pro zachování a rozvíjení krajinných celků ve struktuře sídla tvořených především nelesní a lesní zelení, koridory vodních toků a vodními plochami a vyřešením jejich návazností na krajínu nezastavěného území, řešení koncepce uspořádání krajiny ve vazbě na systém zeleně.

< Moderátor s panelisty, anebo žák před zkušební komisí?

✓ Výřez z panelu představující vítěznou studentskou práci, řešící německou vesnici Antweiler (část města Mechernich)

témů ekologické stability definovali ÚSES jako funkční minimum pro fungování krajiny.

Existuje množství oborových dokumentů (komplexní pozemkové úpravy, lesní hospodářské plány, plán oblasti povodí atd.) – jsou dostatečně podchyceny v ÚAP? V. Dujka považuje ÚAP jen za podklady, od nichž nelze chtít všechno, jsou pro ORP, zatímco projektant si musí dělat vlastní analýzy, na něm je odpovědnost. I. Vorel dal také důraz na tvůrčí činnost projektanta – nebo je snad jenom nějakým sestavovatelem na základě kdejakých podkladů? M. Tunka sdělil, že u všech úřadů územního plánování se dělala anketa, které jevy jim chybí...

Pokusný balónek s cedulkou „honoráře“ rychle splaskl – to je věc jiná. Vše je třeba řešit důkladně, podle legislativy, profesionálně (tedy se zapojením specialistů) a jak si to kdo vyřeší s honorářem, je věc druhá.

A nakonec to nejdůležitější – co že to vlastně ta koncepce uspořádání krajiny je? Je to vytvoření podmínek pro udržitelný rozvoj krajiny. Detailnější definice už zazněla v přednášce P. Birklena (a tak jsem jí podle slajdu citoval v rámečku).

Antweiler Vesnice v kraji Eifel

Ausart

Záměrná úprava

Průprava úpravy

Analýza úpravy

Průprava úpravy

Analýza úpravy

Průprava úpravy

Analýza úpravy

Průprava úpravy

Analýza úpravy

Průprava úpravy

Analýza úpravy

Průprava úpravy

Analýza úpravy

Záhumní cesty

Záhumní cesty

Jak stavět na vesnici?

NEOT THE CAR, BUT THE SUBURBAN HOME IS THE IDEAL WAYFOR

ONLY SUBURBAN HOUSING AGAINST URBAN CENTERS

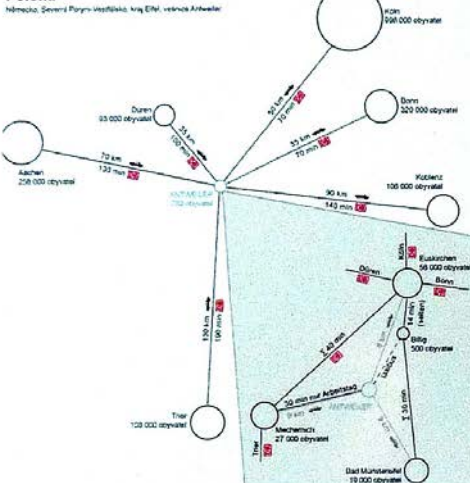
1. KDE

2. JAK

3. ZÁMĚR

4. ÚPRAVA

Poloha

Budování sousedství

Budování sousedství

1. VÝHRA

2. ÚPRA

3. ÚPRA

4. ÚPRA

5. ÚPRA

6. ÚPRA

7. ÚPRA

8. ÚPRA

9. ÚPRA

10. ÚPRA

Metoda zastavování

Metoda zastavování

1. ÚPRA

2. ÚPRA

3. ÚPRA

4. ÚPRA

5. ÚPRA

6. ÚPRA

7. ÚPRA

8. ÚPRA

9. ÚPRA

10. ÚPRA

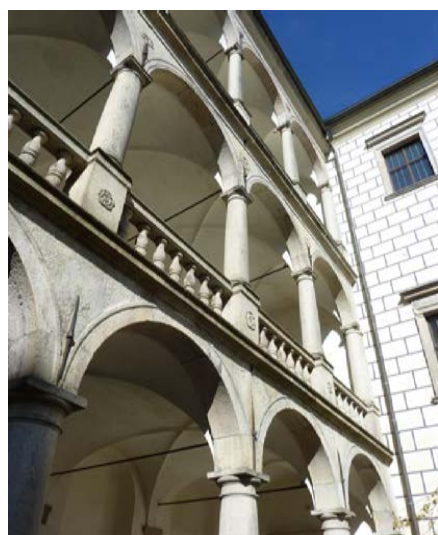
Od průlehu ke špekáčkům

Druhý tematický blok nazvaný **Vyjádření koncepce krajiny v územním plánu** zahájila svou prezentaci **Blanka Hysková**. Zabývala se plochami s rozdílným způsobem využití podle vyhlášky č. 501/2006 Sb. na příkladu vsi, jež je z části v CHKO (plochy přírodní) a zčásti ne (i tam je ovšem příroda, i když asi ne dost přírodní). Byla to taková ekvilibristika, kterou si rád osvěžím ve sborníku a z níž vzešel i návrh na úpravu vyhlášky. Jenže projektantka B. Hysková se dopustila, a to přílišného projektování – navrhuje totiž nejen cesty v krajinně (i když v regulačních přípoustějí změnu trasy např. v pozemkových úpravách), ale vodní režim a protierozní opatření řeší dokonce pomocí suchých či mokřých poldrů či průlehu.

Blanka Hysková spolu s **Martinem Fejfar**em (ÚHA Praha), **Milanem Svobodou** (dlouhou Útvar koncepce a rozvoje města Plzně, nyní v týmu Plzeň 2015), **Martinem Tunkou** (MMR) a **Milenou Morávkovou** (projektantka ÚSES) se usadili za hranatý stůl a protihráčem jim byl diskuzi moderující **Petr Durdík**.

Snímky: Zdeněk Černý a Petr Vávra

Koncepce krajiny by podle M. Fejřara měla vedle mnoha věcí (např. říci, kde nezalesňovat, zabývat se protipovodňovými opatřeními atd.) zejména definovat, kam až může jít zástavba, tedy vymezit hranici. Tu ovšem podle M. Svobody lze pojmut přesně v regulích systémů GIS, anebo tak jak předvedl A. Benesch u St. Pöltenu, tedy nejasně, s nadhledem, zohledněním individuality. M. Morávková doporučuje s plochami pracovat precizně – indexovat je, používat překryvné plochy, doprovázet je kartogramy, grafy atd. Nad přeurčitostí územních plánů se opět pozastavil M. Tunka. Do této dokumentace nepatří to, co se řeší ve správních řízeních, tedy žádné detaily, způsoby hospodaření, management ploch. Územní plán není projekt. Vymezení je na odpovědnosti projektanta – někde má větší jistotu, někde ne a tam třeba navrhnout koridor a vymezit jej podle místních podmínek. Koridor by tedy neměl být konstantně širokou plochou, ale spíše souborem různě velkých špekáčků.

Na otázku, jestli je možné zpracovat koncepci krajiny pro malou ves, která je navíc obklopena obcemi bez územních plánů, se účastníci shodli, že ano. Ostatně děláme „jen“ koncepci uspořádání krajiny. Nikdo z diskutujících ale nevzpomněl situaci, kdy pro území není zpracován generel či plán ÚSES.

Konečně – jsou nástroje, jež máme pro řešení krajiny, dostatečné? Ano jsou, jen je nedokážeme dostatečně využít. Prvotní je vůbec umět koncepci navrhnout, pak už nějaké nástroje použijeme.

Ztraceni v matici a spící krasavice

Poslední, třetí blok měl název **Vzájemné vazby ÚP a dalších nástrojů veřejné správy, ovlivňujících krajinu**. Zahájil ho precizním rozbohem závaznosti PÚR a ÚPD pro rozhodování v území **Petr Lepeška** (MMR). Vědecky přesně a metodicky dokonale se zabýval rozhodováním v území, závazností podle územního a podle věcného rozsahu a dále realizací PÚR a ÚPD. Ta spočívá jednak v upřesňování a rozvíjení v dalších dokumentacích, jednak v rozhodování v území. Nástroje v posloupnosti PÚR–ZÚR–ÚP–ÚR sestavil do matice, v níž zkoumal, co nastane a jak se rozhoduje, pokud některý z článků posloupnosti neexistuje (je například zrušen). Potom se zabýval na územní plán navazujícími rozhodnutími, ale také rozhodnutími s nepřímým vztahem k PÚR/ÚPD, jež rozčlenil do čtyř typů: 1. autonomní úkon dotčeného orgánu, který není v rozporu s ÚPD, 2. realizace části ÚPD je podmíněna autonomním úkonem orgánu, 3. autonomní úkon dotčeného orgánu znemožňující realizaci části ÚPD, 4. dotčený orgán nemůže vydat správný akt, který by ukládal to, co ÚPD vyžaduje.

Vazbami ÚPD a jednotlivých složek krajiny se zabýval **Vladimír Mackovič** (projektant ÚSES). Pro každou složku – ochrana přírodních podmínek, voda v krajině, les, zemědělství – definoval hlavní cíle, hlavní oborové výstupy a vazby na územní plán, resp. na nástroje územního plánování: PÚR, ZÚR, ÚAP (mezikrok měřítek, který ale nestanovuje koncepci), ÚP, DÚR.

Oba dva předřečníci spolu s dalšími vytvořili debatní skupinu, kterou moderoval **Martin Tunka**. Dále se zúčastnili: **Hana Zahradníková** (Krajský úřad Jihočeského kraje) a **Tomáš Doucha** (Ústav zemědělské ekonomiky).

Nejprve moderátora zajímalo, jak je územní plán zohledňován v činnosti veřejné správy, jak se uplatňují koncepce obsažené v územním plánu. T. Doucha, zemědělský ekonom, se s územním plánem příliš nesetkává. V praxi užívají hlavně komplexní pozemkové úpravy – při jejich zpracování/projednávání se naplno projeví střety vlastníků, hospodářů (uživatelů) a veřejnosti. Zpracování KPÚ je bohužel příliš pomalé. H. Zahradníková jako vodohospodářka také vnímá územní plán jako okrajový dokument. Jejím oboru spíše způsobují nesnáze komplexní pozemkové úpravy (KPÚ) zpracované výhradně pro území jedné obce, tj. bez ohledu na okolí (kupř. odtokové poměry!). V. Mackovič se domnívá, že pravidla z územních plánů jsou v praxi zohledňována, musejí však být dobře formulována

(a ne jen např. orná půda „překlopena“ do ploch zemědělských). P. Lepeška zmínil dva aspekty – za prvé: veřejná správa není žádný kompaktní celek, často mezi nimi komunikace vážně, za druhé chybí „optimální“ uživatel územního plánu, např. orgán nezávislý na samosprávě.

Dosavadní posluchači už nemohli vydržet, tak byli připuštěni do diskuse, panel na jevišti se propojil s hledištěm. V diskusi zaznělo dosti zajímavých myšlenek, ale neměl jsem tak rychlé pero a nemáme tak velké Aktuality, tak mi dovoluňte jen nějaký výběr.

Někteří se ptali – čím je vlastně koncepce? Projektanta, starosty? Při KPÚ se ukazuje, že ji vlastníci neznají. A že jde proti nim. Oni mnohdy své drobné pozemky pronajímají uživatelům, to jsou velké firmy, byznysmeni. Těm není možné nařizovat například zatravnění, a pokud, pak je nutno kompenzovat ušlý zisk. (Pozn. ZČ: Jen díky tomu, že ÚP nemá nařizovací funkci, jsme jako projektanti ustáli návrh ÚSES – majitelé půdy jednoznačně oznámili, že objeví-li se někde strom, zlikvidují jej, nestojí o stínění svých úrodných pozemků.)

Do praxe se pak z územních plánů obvykle promítne to, kde navazuje správní rozhodnutí, kde není, je vše na vůli vlastníka. Chceme-li prosadit např. zatravnění, pak je třeba prokázat, že jde o veřejný zájem, a vlastníka odškodnit. Chraňme spící krasavice, říká M. Tunka, nerezignujme na to, co se nedostane okamžitě do praxe (např. ÚSES).

Člověk – ekonomie – krajina

T. Kosnar, M. Mráčková a M. Ralbovská představili svou studentskou práci „Antweiler – vesnice v kraji Eifel“, jež byla oceněna 1. místem ve studentské soutěži O nejlepší urbanistický projekt, pořádané třemi ústavy urbanismu z pražské, bratislavské a brněnské fakulty architektury ve spolupráci s Asociací. Výstavní panely s pracemi byly aranžovány v sále. Autoři práce seznámili s detaily svého projektu postaveného na třech základních pilířích citovaných v titulu.

Finále a vzpomínka gurmána

Po osvěživé studentské prezentaci pokračovala diskuse.

J. Mejsnarová se podrobně zabývala podklady, které máme pro tvorbu koncepce uspořádání krajiny. ÚAP poskytují nedostatečné informace (zvl. jevy 4, 11, 15, 17, 18, 21). V rámci položky 119 by nás měly zajímat další podklady: plochy pro rozliv, sedimenty, režim vod, fragmentace a nespojitost, průzkumy generelu ÚSES, císařské otis-

ky, rekreační potenciál, údolní nivy, hodnoty, krajinné prvky atd. Poté se zajímala o to, kdo z účastníků může co ke koncepci krajiny přinést: dotčené orgány (jevy, požadavky do zadání), pořizovatel (pracuje s nedokonalými ÚAP, požadavky od dotčených orgánů obvykle nemá), projektant (dělá si vlastní analýzy vs navrhuje z ÚAP). Největším problémem jsou chybějící podklady!

V. Poláčková pojmenovala nástroje urbanisty: 1. plochy s rozdílným způsobem využití (přírodní, produkční, smíšené), 2. veřejně prospěšná opatření (řeší specialista), 3. koncepční schémata (jak ve výroku, tak v odůvodnění).

T. Sklenář: prioritou je věcné řešení, pak hledat, jak vyjádřit (jaké nástroje použít). Projektovat podle stupně poznání: polní cesta může být vymezena jako plocha dopravní, nebo jen koridor, či dokonce jen v textu a ve schématu šipky trasování. A nerezignujme ani na estetiku, nenechme se ubít formálnostími.

V dalších debatách došlo i na výzkumy Zahradnické fakulty, na dopravní stavby v krajině, na kompozici, Atlas krajiny, § 18, větrníky a fotovoltaiku, brídlicový plyn i větu, že „koncepce je už (anebo jen) v tom, že o koncepci mluvíme“.

Předseda Asociace Petr Durdík v závěru přiznal, že v tématu krajiny přece jen trochu tápeme a že urbanistická koncepce nám šla lépe a srdečně pozval na pokračování o míře regulace v územních plánech, což na jiném místě činíme už zcela oficiálně.

Dosud jsem pominul čtvrteční večerní raut. Nemohu jej nechat bez vzpomínky. Bylo to jak ve vyprávění Milana Muncingera, jemuž vysvětloval francouzský kolega Jean-Pierre Rampal, jak správně pít víno. Podívat se proti světlu, zakroužit sklenkou, čichnout – a pak se napít? Ne, pak se o tom dlouze povídá. Také šéfkuchař nám dlouze vyprávěl o tom, co najdeme za zavřenými dveřmi. Dvě stovky urbanistů si disciplinovaně vyslechlo recepty a podrobnosti o specialitách, jež jinde neumějí, prošli si virtuální prohlídkou přísálí – nalevo najdete, vpravo pak... a člověk by už snad dokázal odejít plně zasycen dojmy, aniž by sousta ochutnal. Jenže dveře se nakonec otevřely a vše bylo na svém místě a každý pultík ovládali kuchaři, kteří nejen dokázali vyprávění doplnit, zpřesnit či připomenout, co mezitím z paměti vypadlo, ale hlavně servírovat v distingovaných porcích, tak aby bylo zachováno dekorum a aby se hladový urbanista nevrhl na první dostupnou krmí a neprojevil, že na koncepci uspořádání kaše, hlavně když je jídla pořádná hromada. Jemné, moc jemné.】

Zdeněk Černý

[krajina v územním plánu aneb pokuk na kuk v úp

V panelové diskusi konference AUÚP bylo téma krajiny, tedy koncepce uspořádání krajiny (KUK) v územním plánu (ÚP), prezentováno z různých úhlů pohledu a já přidávám další.

Paralela

Současné rozpravy, které se týkají hloubky řešení krajiny v územním plánu mi připomínají dlouhodobě probíhající diskusi architektů-urbanistů o míře podrobnosti řešení zastavitelných ploch v územních plánech (řečeno terminologií současného stavebního zákona).

Řada architektů prosazuje názor, že na úrovni ÚP je nutné podrobněji rozpracovat urbanistické řešení. Navrhují proto například parcelaci, obslužné komunikace, chodníky, rozmístění zeleně, stanoví podrobné prostorové parametry pro novou zástavbu apod. Hlavní argument pro tuto podrobnost vyvozují ze známé skutečnosti, že většina obcí si po územním plánu již nepořídí další dokumentaci, ve které by se vyřešila urbanistická koncepce zastavitelných ploch.

Komplexní pozemkové úpravy

Řešením krajiny na úrovni pozemků se zabývají komplexní pozemkové úpravy (KPÚ). Projednávání jejich dílčí etapy – plánu společných zařízení (který obsahuje návrhy krajinářských opatření v řešeném území) – naráží často na odpor vlastníků. Ti protestují proti vymezování prvků ÚSES, proti lokalizaci doprovodné vegetace apod. Mají zájem zachovat v území co nejvíce zemědělských pozemků. Na nich mohou hospodařit, což přináší ekonomický efekt nebo se s nimi snáze disponuje na trhu s pozemky. Je proto otázkou, jak budou vlastníci reagovat, až zjistí, že ÚP na jejich pozemky navrhuje zalesnění, zatravnění, výsadbu doprovodné vegetace apod.

Suplování

Dávám řečnickou otázku do diskuse: „Může územní plán předkládat řešení odpovídající úrovni územního řízení?“ Jak ale jinak interpretovat konkrétní lokalizaci zatravnění, zalesnění, výsadbu dřevin, návrhy umístění protierozních mezí, účelových komunikací apod., které ve svém řešení obsahují některé územní plány? Nesplují tím územní řízení o změně využití území? Až v něm se přece rozhoduje o terénních úpravách, o změně druhů pozemků, o úpravách pozemků, které mají vliv na schopnost vsakování vody apod. Já se domnívám, že nemůže.

Přirovnání

Projekci kulturní krajiny na úrovni územního plánu bych přirovnal k projektu rekonstrukce multifunkčního objektu či zařízení. Projektant musí do obou návrhů řešení promítnout:

- relevantní požadavky veřejného zájmu,
- širší vazby,
- závěry z vyhodnocení stávajícího uspořádání,
- odůvodněné korekce, úpravy a opatření.

Dále musí existovat „pravidla užívání či provozní řád“, který by vyjadřoval podmínky a limity pro jejich využívání. Správné nastavení „pravidel“ představuje jednu z nezbytných podmínek nekonfliktního a udržitelného užívání celého multifunkčního zařízení (či řešeného segmentu kulturní krajiny). Dále se tak zajistí koexistence veřejných a privátních zájmů v daném zařízení či dotčené krajině.

Projektant však nemůže navrhnout konkrétní řešení privátních „interiérů“, i když má o nich své představy. Nemá totiž zadání od jejich uživatelů či vlastníků, kteří mají se svým prostorem své záměry. Teprve oni mohou zadat řešení „interiéru“ a jeho realizaci zajistit.

Land use¹ aneb využívání krajiny

Řešení krajiny v územním plánu by mělo procházet následujícími fázemi:

- vyhodnocení stávajícího způsobu využití území (land use),
- návrh potřebných korekcí současného land use na základě průmětu relevantních veřejných zájmů do řešeného segmentu krajiny,
- návrh odůvodněné koncepce uspořádání land use, která má na jedné straně vytvářet územní předpoklady pro udržitelný vývoj veřejných zájmů v řešeném segmentu kulturní krajiny, ale na straně druhé nezasahuje bez opodstatněných důvodů do práv vlastníků,
- návrh a formulace podmínek a limitů pro potenciální změny v území, které představují nezbytnou součást navržené koncepce uspořádání krajiny.

Záležitosti související s land use však většina eko-krajinářů a krajinářských architektů nepovažuje za plnohodnotnou, tvůrčí krajinářskou tvorbu. Ale nepředstavuje odůvodněný návrh dlouhodobého uspořádání land use první a nezbytný krok k řešení kulturní krajiny?

Vsuvka: *Cukrář také musí nejprve vymyslet a připravit korpus. Teprve následně dort zdobí. Ze špatného korpusu poleva či marcipánové růžičky nevytvoří „lákové sousto“.*

Dědictví v krajině

Krajina ČR má poškozený „korpus“, který je již více než dvacet let problematickým dědictvím po socialistické zemědělské velkovýrobě. Ale kdo se domnívá, že současné tržní zemědělství, které je v ČR z cca 90% založeno na užitelských (nájemních) vztazích, krajinu přizpůsobenou pro intenzivní formy zemědělského hospodaření „opraví“, obelhává sám sebe. Pravý opak je pravdou. Nájemce je dominantně motivován okamžitým ziskem. V jakém stavu předá užívanou část krajiny dalším generacím, ho obvykle nezajímá. Od uživatelů ZPF tedy „nehrozí“ snaha o nápravu nepříznivých poměrů v krajině.

Největší předpoklady systémově řešit problémy v krajině má právními předpisy dán proces územního plánování. Konkrétně územní plán se může zabývat land use v návrhu koncepce uspořádání krajiny.

Předpoklady pro řešení krajiny v územním plánu

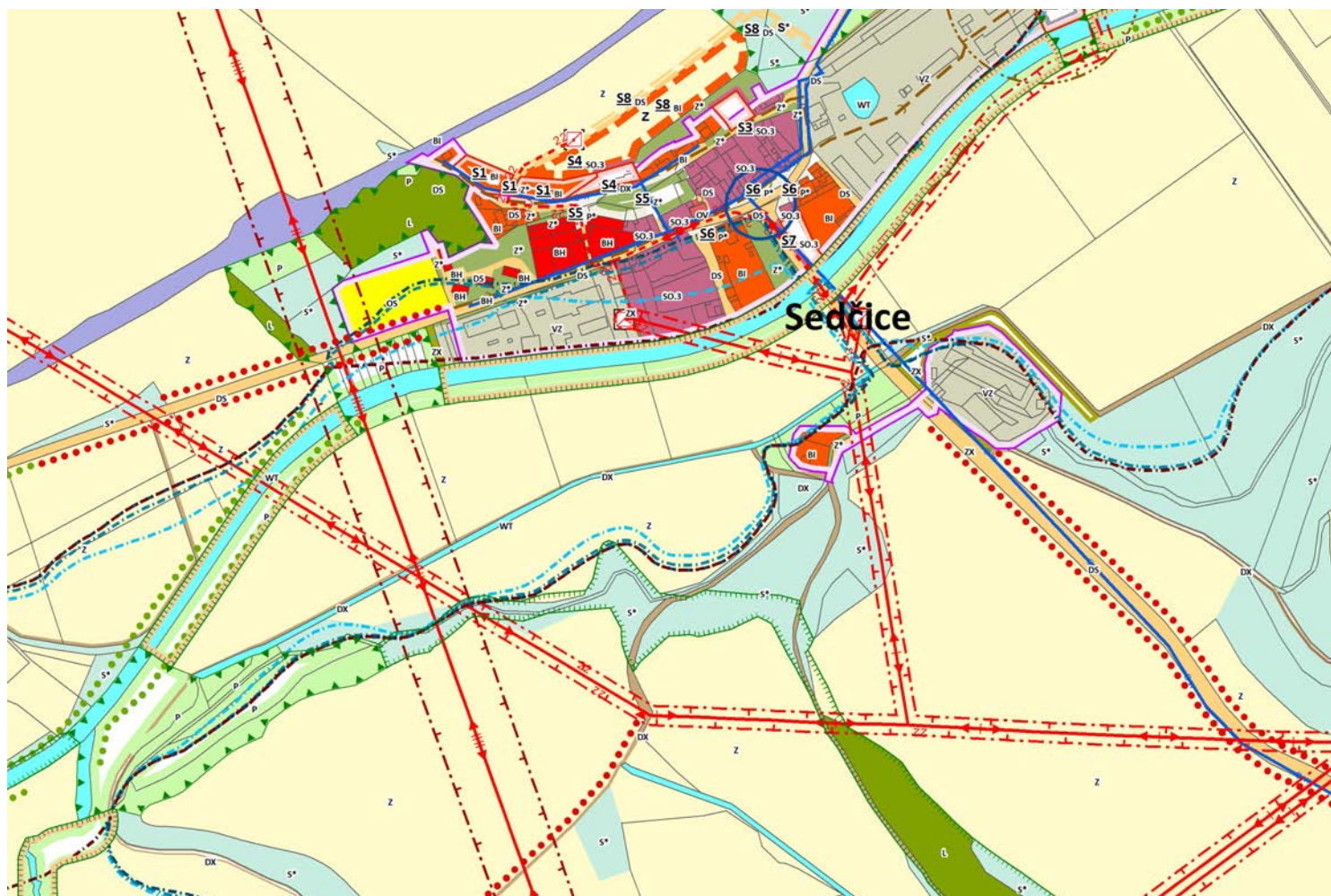
Předpoklady existující

Právní předpoklady

Od roku 2007 vytváří stavební zákon předpoklady pro korigování land use prostřednictvím návrhu koncepce uspořádání krajiny. Konkrétně se v územním plánu vymezují plochy s rozdílným způsobem využití a formulují relevantní podmínky pro případné změny jejich využití.

Navržená koncepce uspořádání krajiny musí vytvořit územní předpoklady jak pro udržitelné využívání produkčního potenciálu

¹ Termín *land use* v sobě zahrnuje dvě základní složky – biofyzikální a socioekonomickou. Land use je pojem dynamický, stejně jako jsou v čase a v prostoru proměnlivé atributy krajiny. Zahrnuje jak formu analýzy aktuálního či historického stavu, tak hodnocení krajiny z hlediska vhodnosti pro jednotlivé způsoby potenciálního stavu. Viz http://www.centrumprokrajinu.cz/vyzkum_vyuzivani_krajiny_cz.html

^ Příklad pojetí krajiny v územním plánu: venkovská krajina u Žatce v ÚP Nové Sedlo (U-24)

území, tak zajistit územní podmínky pro udržitelný vývoj mimoprodukčních funkcí krajiny.

Dlouhodobá existence lidské společnosti se může odehrávat jen v určitém spektru parametrů živé a neživé přírody. Některé součásti prostředí jsou však neúměrně či až nenávratně poškozovány nevhodnou exploatací území. Ohrožován bývá například vodní režim území, přirozený vývoj nezbytných složek bioty, potřebná kvalita ovzduší apod. Krajina má také umožnit obyvatelům rekreaci a relaxaci v kvalitním přírodním prostředí.

Posuzovat stávající a výhledovou exploataci území, vyhodnocovat požadavky na změny současného stavu, zajistit územní ochranu veřejných zájmů v krajině, připustit v území jen projednané a dohodnuté záměry změn jeho využití přísluší procesu územního plánování.

Právní předpoklady pro potřebné řešení problémů v krajině proces územního plánování tedy má. Pro smysluplné řešení krajiny však chybí další podmínky a předpoklady.

Předpoklady chybějící

Zákon č. 183/2006 Sb. vytvořil příznivější právní předpoklady pro řešení krajiny, zejména na úrovni územního plánu. Územnímu plánování však bohužel chybí další předpoklady pro účelnou formulaci koncepce uspořádání krajiny.

Rozdílnost správních a přírodních hranic

Koncepci krajiny, kterou má řešit územní plán v jednotlivých správních územích, nelze navrhovat bez znalosti širších krajinných souvislostí. Chybí rámcový, ale neopominutelný podklad, který by

obsahoval základní principy uspořádání krajiny v přirozených, přírodních hranicích. Jen v nich lze důsledně řešit problémy, střety a zájmy jednotlivých složek krajiny. Jednotlivá správní území obcí či měst nezahrnují dostatečně rozsáhlý segment krajiny s ucelenou přírodní územní jednotkou.

S ohledem na stupňující se problémy s vodním režimem v území (zvyšující se délka období sucha na jedné straně a na straně druhé stupňující se výskyt přivalových srážek, které se do území promítají povodněmi) je potřebné řešit optimalizaci uspořádání krajiny po dílčích povodích. A teprve z něho vycházet při řešení ÚP v konkrétních správních územích. Chybí dostatečně propracovaná vazba územního plánování a plánování v oblasti vod.

Přitom určité předpoklady stávající právní předpisy vytvořily, ale musely by být účelně aplikovány. Nevyužitý potenciál například nabízí ÚAP a jejich součást rozbor udržitelného rozvoje území (který se má jmenovitě týkat i vodního režimu území) a nebo řešení krajiny na úrovni ZÚR prostřednictvím cílových charakteristik krajiny a vymežování oblastí shodného krajinného typu (zatím jsou využívány pro ochranu krajinného rázu na úrovni kraje).

Neujasněná úloha krajináře v územním plánu

Otázkou k diskusi je specializace a odborné zaměření projektanta, který řeší krajinu v územním plánu. Především se v současné době všeobecně redukuje počet specialistů, kteří se podílejí na projekci územního plánu. U menších obcí, kde je sice krajina výrazně zastoupena, je ale celková cena za ÚP, která se odvíjí zejména od počtu obyvatel, nízká. A tak si architekt-urbanista musí vystačit většinou sám.

Pokud se krajinář v týmu objeví, ještě to neznamená, že bude krajina „vyváženě“ řešena. Obvykle každý krajinář má svoji „specializaci“. Na krajinu v ÚP však nelze pohlížet jen z hlediska jedné priority (například ochrany krajinného rázu, ochrany přírody, vymezení ÚSES, rekreace v krajině apod.). Pokud má být cílem návrh koncepce uspořádání krajiny, musí krajinář územního plánu přiměřeně rozumět ještě dalším záležitostem, které souvisejí například se zemědělským hospodařením, lesnictvím, ochranou půdního fondu, vodním režimem územím, těžbou nerostných surovin a následnou rekultivací apod. Pokud má být dialog zpracovatelského týmu ÚP konstruktivní, musí krajinář dále chápat základní principy navrhování dopravní a technické infrastruktury a zejména musí najít „společnou řeč“ s autorem územního plánu.

Nevyjasněné priority veřejných zájmů v krajině

Veřejné zájmy v krajině, kterými se zabývají jednotlivé resorty či složky, jsou „na stejné úrovni“, respektive každý z nich se považuje za ten determinující, a tím jsou vlastně na stejné úrovni. Prakticky v každém složkovém zákoně je uvedeno obdobně znějící ustanovení o tom, že projektanti „...*jsou povinni navrhnout a zdůvodnit taková řešení, která jsou z hlediska zachování lesa, ochrany životního prostředí a ostatních celospolečenských zájmů nevhodnější*“. Jenom místo lesa je tam uvedena zemědělská půda, voda, ložisko nerostných surovin či zájmy ochrany přírody.

Poptávka veřejných zájmů v krajině řešeného území však nemá stanoveny vzájemné priority. Chybí „zastřešující“ orgán, který by reprezentoval kulturní krajinu jako polyfunkční komplex. Koordinoval by v ní veřejné zájmy, stanovoval v konkrétním krajinném segmentu jejich priority, vyhodnocoval zpětné vazby z realizovaných změn v území, posuzoval celkovou účinnost provedených opatření apod. A v neposlední řadě by posuzoval účelné čerpání veřejných finančních zdrojů s cílem optimalizovat poměr nákladů a výsledných efektů. Ze stávajících orgánů tuto roli nemohou plnit orgány ochrany přírody a krajiny, u kterých dominuje ochrannářské hledisko a konzervace stávajícího stavu. Orgány územního plánování pro změnu preferují v krajině zejména antropogenní činnosti. Mezi těmito dotčenými orgány, které mají ke komplexnímu chápání krajiny nejbližší, prostě platí fyzikální zákon o akci a reakci, přičemž nelze určit, co bylo akcí a co reakcí.

Nevyvážené financování projekce veřejných zájmů na úrovni územního plánu

Územní plány promítají do krajiny veřejné zájmy. Většina z nich svým významem přesahuje úroveň jedné obce. Národním příkladem může být plán ÚSES. Ve smyslu vyhlášky č. 395/1992 Sb. se v § 2 uvádí, že vymezení ÚSES stanoví orgán ochrany přírody v plánu ÚSES, který je podkladem pro zpracování, mimo jiné, územně plánovací dokumentace. Ale pokud se před zpracováním ÚPD pořizuje podklad o vymezení ÚSES, nepatří jej dotčený orgán, ale dotčená obec. Tak platí obce řešení dalších veřejných zájmů v jejich ÚPD.

Obce vybírají zhotovitele územního plánu většinou na základě jediného kritéria, nejnižší ceny. Projektant tedy hledá způsob, jak snížit náklady, aby mohl s cenou dolů. Formálním a unifikovaným řešením krajiny, se znalostí území z leteckého snímku, může zhotovitel ušetřit, což obvykle činí.

Vsuvka: *Po roce 1990 bylo příjemné, když si člověk mohl pochutnat na pečivu, které pekli pekaři klasickým způsobem. Uplynulo několik let a malá, ale originální pekařství neobstála v tržním boji s potravinářskou velkovýrobou. A tak kupujeme univerzální či předpečené rohlíky, bez chuti, gumové, nebo naopak tvrdé.*

Podobně se vyvíjí situace v projekci územně plánovacích dokumentací. *Originální, „řemeslné“ řešení ÚPD, které je založe-*

né na invenci, kreativité a odborném potenciálu členů projekčního týmu umožňuje vystihnout „genius loci“ a navrhnout územní plán obci či městu na míru jejich dosavadnímu i výhledovému vývoji tak, aby neztratilo svoji specifiku, originalitu či jedinečnost. V současnosti se však rozšiřuje „průmyslová“ či „pásová“ výroba územních plánů. V ní se stále více uplatňují univerzální algoritmy pro dosažení vyhláškových požadavků. Když jsou „zabaleny“ do odborně vyhlížejících a nevyvratitelných floskulí, jsou nenaopadnutelné. Jejich vedlejším efektem je ztráta identity řešeného sídla či území. A tak žijeme tady a teď. Co bude potom a jaké dědictví v území zanecháme, není otázkou dne.

Neexistující podklady a informace

Pro kvalitní řešení krajiny chybí stávající krajinářské projekci důležité skutečnosti:

- dostatečná znalost dlouhodobého vývoje krajiny v daném území,
- vyhodnocení „zpětné vazby“, tj. účinnosti realizovaných opatření v krajině s cílem zjistit potřebu případných korekcí při jejich aplikaci,
- znalost synergických účinků, které vyvolala realizovaná krajinářská opatření v řešeném území,
- průběžné vyhodnocování „regulativů“ uplatněných v ÚPD a formulace jejich potřebné korekce.

Přínosem pro potřebnou koordinaci dlouhodobého vývoje kulturní krajiny by mohla být obdoba plánů péče velkoplošně chráněných území nebo oblastních plánů rozvoje lesů. V nich jsou pravidelně (po 10–20 letech) vyhodnocovány a aktualizovány cíle stanovené v těchto plánech. Strategickým cílem „plánů péče kulturní krajiny“ pro území ORP a krajů by byly veřejné zájmy v krajině dotčeného správního území a sledování výše uvedených skutečností.

Závěr

Domnívám se, že nazrává doba, kdy by se měly komplexně a ve vzájemných souvislostech (tj. nejen na základě jediného kritéria – prvotních nákladů veřejné správy) porovnat plusy a minusy projekce veřejných zájmů do krajiny stabilními „úřady krajiny“ (na úrovni ORP a krajských úřadů) s dosavadní „ad hoc“ projekcí.

Soustavná činnost „úřadů krajiny“, by se měla zabývat především specifikováním, koordinováním a vyhodnocováním veřejných zájmů v kulturní krajině jejich správního území (mimo velkoplošně chráněných území). Stanovovaly by v něm priority mezi veřejnými zájmy, formulovaly podmínky a úkoly pro řešení veřejných zájmů v krajině v ÚPD obcí a kraje a v komplexních pozemkových úpravách.

Konkrétně by se z hlediska veřejných zájmů mělo jednat o:

- koordinaci zájmů jednotlivých složek krajiny,
 - stanovování priorit v krajině daného správního území,
 - vyhodnocování potřebných nákladů na zajištění veřejných zájmů v krajině daného území,
 - usměrňování veřejných prostředků do konkrétních krajinných opatření a jejich odůvodnění.
- Ve srovnání s tržní projekcí by stabilní pracoviště mohla v daném správním území dále zajistit:
- průběžné sledování a vyhodnocování vývoje dané části kulturní krajiny,
 - vyhodnocování příčin a důsledků změn ve vývoji krajiny,
 - posuzování efektů a efektivit již provedených krajinářských opatření,
 - vyhodnocování synergie zásahů do krajiny.

Dlouhodobou znalost vývoje konkrétní krajiny s přesahem správní hranice jedné obce či jednoho města nemůže zajistit projektant zaangażovaný v tržním prostředí. A pro koordinované a systémové zajištění veřejných zájmů v krajině nepostačuje jen činnost relevantně dotčených orgánů veřejné správy.

Úřad krajiny by měl mít nadresortní postavení, což se současně prezentovanou snahou snižovat počty úředníků patří mezi dva nespornitelné předpoklady jejich zřízení.

Koho však vlastně může zajímat dlouhodobá koncepce krajiny a její realizace, která se může příznivě projevit obvykle až za řadu let. Ti, kteří by měli koncepci přijímat a prosazovat, žijí od jednoho volebního období k druhému. Je potřeba prezentovat výsledky hned teď, aby je bylo možné ukazovat v dalším předvolebním boji. Z krajinářské koncepce je zajímavá především místo, kde mohou vysadit strom, aby se jim mohli prezentovat před voliči.

A státní správa, která by měla v praxi kontinuálně přispívat k naplňování a kontrole dlouhodobých koncepcí, stále nemá svou „definitivu“. Snadněji tak dochází k procesům, které lze přirovnat k dětským hrám „škatule hejbejte se“ a „chodí pešek okolo“. Pragmaticky proto nastávají situace, o kterých mluví lidová rčení, týkající se „košile a kabátu“ či „písne a chleba“. Ale takto „vyosených koleček“ v soukolí, které má zajišťovat koncepce v krajině, je většina. To jsem však uhnul od tématu konference.】

Vladimír Mackovič

Poznámka ZČ:

Vladimír Mackovič se ve svém textu zmínil o vyhlášce č. 395/1992 Sb., podle které vymezení systému ekologické stability stanoví orgán ochrany přírody. V případě, že tato oborová dokumentace neexistuje, případně je zastaralá a orgán ochrany přírody ji už nepovažuje za validní, zpracovává ji projektant územního plánu finančně k tíži obce, či častěji k tíži své v rámci svého honoráře. Ministerstvo pro místní rozvoj si dělá pečlivě statistiky a průměty do území, v které obci jak stará ÚPD existuje, aniž by mělo možnost zpracování územního plánu vymáhat. Docela by mne zajímalo, jestli ministerstvo životního prostředí takto podrobně sleduje, v které obci, resp. ORP či jiné jednotce vhodné pro zpracování generelu a plánu ÚSES, jsou tyto dokumenty zpracovány, s jakou péčí koordinuje jejich vzájemnou návaznost a také jejich aktualizaci ve vazbě na vydávané zásady územního rozvoje, jež mnohdy vymezily zcela nové prvky ÚSES bez ohledu na dosavadní plány ÚSES i schválenou ÚPD. Osobně se domnívám, že nikoliv – když dokonce ani pro území CHKO nebývají plány ÚSES zpracovány. Pak jsou ovšem všechny řeči o ochraně přírody jen proklamací.

[podmínkou naplnění ambice územního plánování zabývat se i krajinou je odpovědnost

Je povzbudivé, že námětem konference Asociace pro urbanismus a územní plánování je Koncepce krajiny. Snad bude krokem k žádoucí vyšší pozornosti státních úřadů, měst a obcí, projektantů i veřejnosti k problematice vývoje naší krajiny jako stejně důležité součásti práce územních plánovačů, jakou příkládají urbanismu v zastavěném území sídel. I toto území je ostatně součástí krajiny. Geologické podloží a terénní morfologie, vodní toky, plochy a vegetační pokryv jsou i v zastavěném území měst a obcí dominantní prostorotvorné a funkční prvky, jejichž spolupůsobení na fungování a výraz obcí nelze podceňovat.

Ani tzv. „nezastavěné území“ nebo laicky „volná krajina“ ve správních územích obcí, měst, krajů a celého státu není jen „bílým územím“ (hic sunt leones) pro průchod dopravní a technické infrastruktury, pro utilitární potřeby zemědělské produkce a lesního či vodního hospodářství a těžbu surovin, pro zbavení se odpadů. Je v našem stře-doevropském prostoru kultivována již po tisíciletí tak, aby sice plnila i vyjmenované hospodářské funkce, ale aby zůstala také charakterem terénu a vegetačního pokryvu různorodá, druhově a věkově bohatá, ekologicky stabilní a krásná, aby plnila i funkce půdotvorné a půdoochranné, sportovní a rekreační, přírodovědné, klimatické a mikroklimatické, vodohospodářské a protipovodňové, výchovné a vzdělávací a aby nebyla narušena její schopnost regenerace po zátěži antropogenními vlivy a zahlcení odpady. Kulturní krajina je poklad dědění

a rozvíjený z generace na generaci a obsahuje i stopy minulých generací, které je třeba chránit, i omylů, které je třeba napravit. Rozumět tomu všemu znamená znát mnoho oborů, počínaje geologií a hydrogeologií, přes meteorologii, hydrologii, klimatologii, biologii až po ekologii, zemědělství, lesnictví, vodní hospodářství technické úpravy v krajině, dopravu a inženýrské sítě. Je to tedy plnohodnotná odborná disciplína, v níž musí mít a mají přírodní vědy spolu s humanitními převahu nad technickými dovednostmi.

Je však zajímavé, že ačkoliv nikoho ani nenapadne, aby uvažoval o zadání stavebního projektu zahradnímu architektu nebo krajináři, mnozí architekti a stavební inženýři zaměřeni na objektové projektování a techničtí územní plánovači si myslí, že naopak oni zahradní architekturu a krajinářskou tvorbu zvládnou a specialistu za-

hradního architekta nebo ekologa-krajináře k tomu nepotřebují. Podle toho vypadají některé nepodařené projekty a realizace, které pak musejí skuteční odborníci za další veřejné prostředky napravit.

Zahradní a krajinářská tvorba je plnohodnotná odbornost, vyžadující dnes vysokoškolské vzdělání. Je to specializace, která si zaslouží samostatnou autorizaci a takové složení autorizační komise, která zajistí převahu skutečných zahradních architektů a krajinářů nad stavebními architekty, inženýry a techniky. Mělo by být považováno za jednání v rozporu s etickým řádem, aby se pokoušeli tuto profesi suplovat zpupně projektanti s jinou specializací nebo jen s obecnou autorizací v domněnku, že tím se stali všemohoucí.

K zamyšlení je i zaměření a úroveň výuky na středních, vyšších středních a vysokých školách, které by měly takové specialisty vychovávat. Formální akreditaci výukového oboru zahradní a krajinářské tvorby má dnes nejen vysoká škola v Lednici na Moravě, ale akreditace tzv. uznávaného nebo příbuzného vzdělání pro krajinářskou architekturu dostaly a mají i další vysoké školy a univerzity v ČR. Dle kritérií IFLA však v mezinárodním srovnání obtojí jen vysoké školy univerzitního typu, spojující v potřebné šíři a harmonii přírod-

ní, technické i humanitní vědy a obory. Lze tedy o mnohých našich školách pochybovat, že mohou poskytovat potřebnou komplexní přípravu pro tento obor. Pokud je však absolvent skutečně ze žádoucího typu a úrovně školy dle kritérií IFLA, stáčí mu diplom, doklad o čtyřech letech praxe v oboru a reference k členství v národní filiálce IFLA a k autorizaci, které je však nepovinné. Proč se tyto zásady v České republice dosud neuplatňují a uzavíráme se světu v našem malém rybníčku, to je otázkou. Možná že odpověď lze nalézt v provinčnosti, ve strachu z otevření se světu a jeho zkušenostem, jeho konkurencí a pěstování si monopolu na pravdu na MMR i v České komoře architektů a v jeho oborových a zkušebních komisích. V zahraničí by také nesnesli ani onu univerzální autorizaci pro všeobecné, ani výjimečné uznávání „příbuzného vzdělání“ u lidí, jimž omezená soudnost dovolí suplovat i profese, které sami ve skutečnosti neovládají. Nás ještě na ČVUT učili, že jako architekti – vedoucí tvůrčích týmů jsme povinni na vše, co sami důkladně neovládáme, si najmout a zaplatit specialistu s příslušnou erudicí. Na tom se šetřit nesmělo. Doufám, že se to architekti učí i dnes.

Krajinně jako samostatnému tématu a fenoménu je také mnoho dlužný náš právní

řád. Přijali jsme sice do našeho právního řádu formálně Evropskou úmluvu o krajinně, ale instrumentář územního plánování, definovaný v zákonu č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, v zákonech souvisejících a v navazujících prováděcích vyhláškách zůstal krajinně přes deklarativní ujišťování MMR, že tomu tak není, hodně dlužen. Nejen že se neujal žádný z námětů z doby vzniku zákona, aby obsahoval i závazné krajinné plány jako součást územně plánovací dokumentace, se specifickým obsahem, s měřítky vhodnějšími než měřítka přisouzená územním plánům i zásadám územního rozvoje, s možnostmi jiných účelových vymezení řešeného území, než jsou ucelené správní jednotky měst, obcí nebo krajů. Marně bylo namítáno, že tzv. „územní studie“, které mohou dle MMR mít i krajinnářský obsah, mají zásadní nedostatek v tom, že jsou jen územně plánovacím podkladem, neschvalují se (nevzdávají) jako obecně závazná nařízení a není-li o závazných krajinných plánech zmínka v zákonu, nesmějí být financovány ze státních prostředků. Přitom by takový nástroj odstranil i mnohé nedostatky a nedůslednosti z jiných právních předpisů, jako jsou zákony č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění při hodnocení (zatím i přes zmocnění MŽP vydat provádě-

cí předpis a závazný metodický výklad) vágně zakotveného krajinného rázu, nebo zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění, k těmto tématům.

A v neposlední řadě by se měly posilovat, nikoliv redukovat nebo dokonce likvidovat kapacity a odborné týmy organizační vědy a výzkumu, jako je Výzkumný ústav krajinnářské a zahradní tvorby v Průhonících. Neumí-li mu slušnou pracovní náplň určit a existenci alespoň jako příspěvkové organizace zajistit diletantské vedení MŽP, určitě by ji dovedly formulovat zbytky odborného aparátu uvnitř MŽP, MZe, také města a obce, Agentura ochrany přírody a krajiny, Česká inspekce životního prostředí, odborné zájmové nevládní organizace a veřejnost. Něco zničit není problém. Horší je to znovu vybudovat, když se to ukáže jako omyl. Příkladů z minulosti je dost: Terplan, a. s., VÚVA (jen v resortu MMR), další ve školství, zemědělství budou dle sdělovacích prostředků patrně následovat. Kdy se konečně probudíme a přestaneme pasivně přihlížet, jak se ničí lidská odborná a informační základna inteligentního vládnutí?】

Martin Říha

[nejpodstatnější části novely sz na úseku územního plánování (schválené poslaneckou sněmovnou):

- zemědělské pozemky nad 0,5 ha ležící v intravilánu a nacházející se v obcích, které nemají územní plán, již nebudou nezastavitelnými pozemky,
- upřesňuje se, že plochou může být jeden pozemek, více pozemků nebo část pozemku,
- stavby a zařízení uvedené v § 18 odst. 5 bude možné umisťovat v nezastavěném území v případech, pokud je ÚPD výslovně nevyloučí,
- problémy k řešení vyplývající z ÚAP obcí se budou projednávat přímo s obcemi, rada obcí bude zrušena,
- pro počítání lhůt bude u veřejné vyhlášky rozhodující úřední deska správního orgánu,
- politika územního rozvoje se bude projednávat s veřejností na veřejném projednání, obce budou smět uplatňovat k PÚR připomínky,
- v době společného jednání bude návrh ÚPD vystaven, veřejnost bude smět uplatnit připomínky,
- stanovisko SEA se bude uplatňovat již po společném jednání,
- kompenzační opatření v případech, kdy bude prokázán významný vliv na území Natura 2000, budou uplatňována ve stanovisku příslušného orgánu ochrany přírody a krajiny a budou přebírána do výrokové části ÚPD,
- ÚP nebude mít koncept řešení,
- návrh ZÚR, ÚP i RP pro společné jednání bude smět obsahovat varianty řešení, výsledná varianta bude vybrána zastupitelstvem před veřejným projednáním,
- ZÚR ani vyhodnocení jejich vlivů na udržitelný rozvoj území nebudou smět obsahovat podrobnosti patřící do ÚP, územní plán ani vyhodnocení jeho vlivů na udržitelný rozvoj území nebudou smět obsahovat podrobnosti patřící do RP nebo ÚR,
- připomínky a námítky bude možné uplatnit do 7 dnů po veřejném projednání, stanoviska dotčených orgánů k nim do 30 dnů od předání vyhodnocených připomínek a námitek,
- zprávy o uplatňování ÚPD za uplynulé období budou mít jasný proces projednání,
- ZÚR budou smět obsahovat záležitosti celostátního významu, pokud je MMR ve svém stanovisku z důvodu významných negativních vlivů přesahujících hranice kraje nevyloučí,
- územní plán bude smět obsahovat záležitosti nadmístního významu, pokud je krajský úřad ve svém stanovisku z důvodu významných negativních vlivů přesahujících hranice obce nevyloučí,
- zavádí se pojem „oprávněný investor“ (vlastník, správce nebo provozovatel veřejné dopravní nebo technické infrastruktury), ten bude smět podávat námítky k projednávané ÚPD a návrhy na aktualizaci PÚR nebo ZÚR,

- vláda bude smět z důvodu naléhavého veřejného zájmu rozhodnout o aktualizaci PÚR, jejím obsahu a zkrácení lhůt jejího projednávání bez zprávy o uplatňování PÚR za uplynulé období,
- na návrh oprávněného investora bude smět zastupitelstvo kraje rozhodnout o aktualizaci ZÚR a stanovit obsah aktualizace bez zprávy o uplatňování ZÚR za uplynulé období,
- definuje se postup pořizování aktualizace nebo změny ÚPD v případech, kdy došlo ke zrušení části ÚPD,
- stanovují se případy, kdy bude stát hradit náklady na aktualizaci ZÚR a změny územních plánů vyplývající z aktualizace PÚR,
- jednoznačně se stanovuje, že vymezení zastavěného území může pořizovat každá obec, která zajistí splnění kvalifikačních požadavků,
- upřesňují se kvalifikační požadavky pro územně plánovací činnost, rozsah uznávaného vzdělání bude menší, než předpokládal vládní návrh novely,
- upřesňují se podmínky pro udělení výjimky z požadovaného vzdělání pořizovatele,
- proces posuzování regulačního plánu na ŽP se včleňuje do procesu pořizování RP v případech, nejedná-li se o záměr posuzovaný MŽP nebo o záměr, u kterého to vyloučí KÚ; posudek dosud navazující na dokumentaci vlivů na ŽP nebude vyžadován,
- nebude povinností, aby RP nahrazoval ÚR, bude to možností,
- bude-li podmínkou pro rozhodování v území vydání RP nebo schválení možnosti využití územní studie, bude muset být stanovena přiměřená lhůta; po jejím uplynutí může být vedeno územní řízení,
- upřesňuje se doba platnosti RP a postup při změně RP; umožňuje se při splnění určitých podmínek RP zrušit,
- upřesňuje se předkupní právo věcně i procesně, nebude jej možné vymezovat v případech, kdy postačí věcné břemeno (tj. u většiny inženýrských sítí), vymezit předkupní právo bude možností, ne povinností obce,
- náhrady za změnu v území nenáleží vlastníkově, pokud do 5 let od nabytí účinnosti územního plánu nebo jeho změny, která zastavění dotčeného pozemku umožnila, nenabylo účinnosti územní rozhodnutí, územní souhlas nebo veřejnoprávní smlouva pro stavbu, pro kterou bylo zastavění určeno,
- u náhrady za změnu v území bude možné v určitých případech požadovat úhradu od dotčeného orgánu, na základě jehož stanoviska došlo ke zrušení zastavitelnosti pozemku,
- novela obsahuje finanční sankce vůči poskytovatelům údajů, kteří neplní své povinnosti,
- novela upřesňuje, který z orgánů je příslušný k přezkumu opatření obecné povahy,
- novela obsahuje na úseku územního plánování i 12 přechodných ustanovení, která mají zajistit především hladké pokračování v pořizování ÚPD.

Senát projednal novelu stavebního zákona dne 18. 7. 2012 a vrátil ji s pozměňovacími návrhy Poslanecké sněmovně. Na úseku územního plánování byl přijat jediný pozměňovací návrh o třech bodech, který zejména výrazně omezuje soudům možnost rušit celou územně plánovací dokumentaci, možnost rušení částí ÚPD ponechává beze změny.

O tom, zda Poslanecká sněmovna přijme novelu stavebního zákona ve znění navrženém Senátem nebo ve svém původním znění, rozhodne pravděpodobně v první polovině září.】

Tomáš Sklenář

[nejnovější architektura v centru prahy

Bečková, Durdík a Lešek diskutovali o architektonickém rozvoji a památkové péči v hlavním městě

V úterý 29. 5. 2012 se v dejvické Kavárně POTRVA uskutečnil debaťní večer z cyklu „Národ v hrobě!“, zaměřený tentokrát na nejnovější architekturu v centru Prahy. Hosty panelové diskuze byli PhDr. Kateřina Bečková, předsedkyně Klubu za starou Prahu, Ing. arch. Petr Lešek z ateliéru Projekttil architekti a v neposlední řadě předseda AUÚP ČR a pedagog Stavební fakulty ČVUT Ing. arch. Petr Durdík.

Ústředním tématem večera byly plánované demolice domů na Václavském náměstí (1601/47) a v Revoluční (1502/30) a projekty nových budov na uvolněných parcelách. Doktorka Bečková se pokusila shrnout odborné památkářské argumenty, hovořící pro zachování stávajících objektů. Přitom se zaměřila zejména na uměleckou hodnotu stylově přechodových fasád – v prvním případě na pomezí kubismu a art deca, ve druhém na hranici klasicismu a novorenesance.

Na obranu obou historických objektů promluvil i Ing. arch. Durdík. Vedle architektonické hodnoty diskutovaného domu v horní části Václavského náměstí vyzdvihl také jeho dobrý stav, vycházející z nedávno provedené rekonstrukce. V případě domu na severní straně Revoluční ulice upozornil Durdík na širší urbanistické souvislosti, do kterých není snadné plánovanou novostavbu začlenit. Torzo domů se slepými štíty lze dotvořit pouze za cenu diskutabilní demolice a není jasné, zda je taková oběť adekvátní. Projektanti navíc musí brát zřetel na dominantu přilehlé vodárenské věže a přízemní barokní dům při její patě.

O vytčených problémech inspirativním způsobem promluvil i mladý architekt Petr Lešek, mimo jiné spoluautor Národní technické knihovny v pražských Dejvicích. Až za „perverzni“ označil obecný trend, kdy se z historické architektury zachovávají pouze fasády a samotné tělo domu je kompletně nahrazeno novostavbou. Takovým příkladem může být budova bývalé Akciové tiskárny v Opletalově ulici, jejíž adaptace je součástí zmíněného developerského projektu na Václavském náměstí (1601/47).

Během diskuse se za aktivní spoluúčasti diváků rozebírala i řada jiných pro hlavní město palčivých témat: konverze brownfieldů v oblastech pražských nádraží, parkování a automobilová doprava v historickém centru, netransparentní rozhodování městských památkářů aj. Zájem veřejnosti o tyto problémy je jedním z předpokladů, které by v budoucnu mohly vést k jejich smysluplnému vyřešení.】

Vojtěch Poláček

165. výročí založení pražského útvaru hlavního architekta

Před více než padesáti lety – na úsvitu nadějného politického jara v naší zemi – byl v květnu 1961 založen Útvar hlavního architekta hlavního města Prahy.

Obdobně jako při předcházejících výročích jsem byl více než před rokem jako jeden z mála žijících „pamětníků“ požádán o napsání vzpomínky na tuto událost. Další pokračování tohoto záměru však nebylo nejzdařilejší. Dnešní Útvar rozvoje města si možná nebyl jist, zda se má toto výročí vůbec připomínat, kdo by tím měl být osloven a snad především kdo by měl posoudit ani ne tak správnost, jako spíše vhodnost toho, co napíši – s čímž jsem se dosud nikdy nesešel. Nakonec se asi našťásti původní záměr rozplynul do prázdna a neujaly se ho ani odborné instituce nebo časopisy, mající asi jiné důležitější programy než zájem o aktuální obtížnou situaci pražské urbanistické služby.

Považuji však právě dnes v této situaci za užitečné připomenout to, co se stalo před padesáti lety. Hlavním architektem Prahy byl tehdy jmenován Jiří Voženílek, spolu s Jiřím Štursou a Karlem Janů za studentských let člen skupiny PAS a jeden z nejmladších příslušníků české architektonické avantgardy třicátých let. Od roku 1937 pracoval v Baťově zlínské projektové kanceláři po boku F. L. Gahury a V. Karfíka a pak řídil tamní návrhové oddělení. Vedl zpracování prvního poválečného územního plánu Zlína i generelu jeho průmyslové zóny a byl autorem řady pozoruhodných zlínských staveb a zároveň návrhů nových Baťových měst pro zahraničí. Od padesátých let působil v Praze mimo jiné při zakládání Stavoprojektu a pak jako ředitel Výzkumného ústavu výstavby a architektury. Byl jsem opravdu poctěn, že si mne při jmenování hlavním architektem Prahy vybral za svého náměstka.

Jiřím Voženílkem řízený Útvar vznikl sloučením dvou již existujících pracovišť, podílejících se na výstavbě Prahy. Jedním z nich bylo magistrátní oddělení, sídlící v budově na Řásnovce. Jeho vedoucím byl Běluš Arnold, který se pro mne stal příkladem magistrátního úředníka jak svědomitostí, tak i znalostí Prahy a její problematiky. Arnold vedl oddělení, které posuzovalo pražské stavby zejména z hlediska jejich umístění, architektonických kvalit a dokumentace, kde závaznými byly tak zvané „plány polohy“ ještě podle prvorepublikové stavební legislativy. V polosuterénu budovy na Řás-

novce byl v té době snad ještě úplný městský stavební archiv, vedený mimořádnou pamětí slyoucím panem Rožmberským. A nahoře – jestli se nemýlím, tak ve druhém patře vlevo, téměř na konci chodby – sídlilo zprvu celé vedení Útvaru hlavního architekta v nevelké místnosti s jednou skříní, jedním stolem a dvěma židlemi – jednou pro hlavního architekta a druhou pro jeho náměstka.

Projekční složkou Útvaru se stal v roce 1951 založený urbanistický ateliér Pražského projektového ústavu, vedený Jiřím Novotným, synem ušlechtilého tvůrce budovy Mánesa a řady dalších pražských staveb Otakara Novotného.

Vedle poválečné generace absolventů Fakulty architektury a pozemního stavitelství zde působili a uzavírali v Útvaru svou tvůrčí dráhu představitelé starší generace, jako byl Ladislav Machoň, žák a pak asistent Jana Kotěry, po jehož smrti v roce 1923 dokončoval projekt a stavbu právnické fakulty a upravoval Klementinum pro Univerzitní knihovnu. Dalším představitelem této generace byl Max Urban, který se od první světové války z vlastní iniciativy zabýval Prahou. Byl autorem návrhu Ideální Velké Prahy již z let první světové války a v třicátých letech projektantem areálu filmových atelierů a vilové kolonie na Barandově. Nelze opomenout ani Urbanovy našťásti dochované kronikářské záznamy, které by určitě při knižním vydání, doplněném ilustracemi, našly dostatek zaujatých čtenářů. Z dalších seniorů si připomeneme alespoň Eduarda Skřivana, nadšeného znalce pražské dopravy a komunikační sítě, zkušeného urbanistu Stanislava Semráda nebo jednoho z předních pražských historiků Václava Hlavsu.

Důležitou institucí byl Jiřím Voženílkem zřízený *Poradní sbor hlavního architekta*, složený kromě několika pracovníků Útvaru z představitelů pražské odborné veřejnosti. Poradním sborem, který si brzy získal v pražské architektonické obci autoritu, třeba i opakovaně procházela důležitá a sporná řešení, včetně projektů významných budov. Poradní sbor byl vlastně neformální odezvou Státní regulační komise, zřízené vládou ČSR v roce 1920 pro Prahu a její zázemí.

Tak například členem Poradního sboru zůstal až do konce svých dnů Emanuel Hruška, který se zabýval Prahou již za první republiky, vynikl v roce 1931 v soutěži na všeobecný dopravní program Velké Prahy a jehož zvláštním zájmem byl pražský region. Bydlel v ulici Na Petynce nedaleko pozdějšího sídla UHA v Martinickém paláci a vždy znovu jsme byli dojati a poctěni, když i s podlomeným zdravím přicházel do našeho atelieru nadýchat se ovzduší, jemuž patřil jeho život. Důležité místo v Poradním sboru zaujímal Dobroslav Líbal, ojedinělý znalec nejen historické, ale i novodobé pražské architektury.

Na pozitivních výsledcích našeho působení měl Jiří Voženílek podstatný podíl. Sledoval a oceňoval jsem nejen jeho odbornou erudici, ale také – což je v takové funkci důležité – jeho všeobecně uznávaný „diplomatický“ talent. Také celková atmosféra šedesátých let nesporně usnadňovala činnost Útvaru, i když ani tu nelze idealizovat. Vybavuji si jak jednu výměnu názorů, na niž jsme za Útvar byli nevim už proč všichni tři – Voženílek, Novotný a já –, ukončil i v té době nazývané podle Ilije Erenburga „oblevou“ nevim už který v té době mocný partajní funkcionář slibem, že „nám všem stejně zláme hnáty“, což se mu vlastně podařilo.

Hlavní úlohou Útvaru na počátku šedesátých let bylo dokončit směrný územní plán Prahy v měřítku 1 : 10 000 a připravit jeho projednání, a současně uzavřít soutěž na pražské centrum a na územní plán Malešicko-hostivařské průmyslové oblasti. V roce 1964 jsme radě města předložili návrh na zahájení prací na generálních funkčních systémech – bydlení, dopravy, technického vybavení, zeleně, sportu a rekreace, životního prostředí a dalších, se základními výkresy v měřítku 1 : 25 000. V tomtéž roce vláda schválila Směrný územní plán Prahy a zastupitelstva Prahy a Středočeského kraje z našeho podnětu zřídila tak zvanou *Společnou komisi*, jejímž úkolem se stala koordinace investičních záměrů a urbanistických koncepcí města a kraje a usměrňování práce na Územním plánu aglomerace.

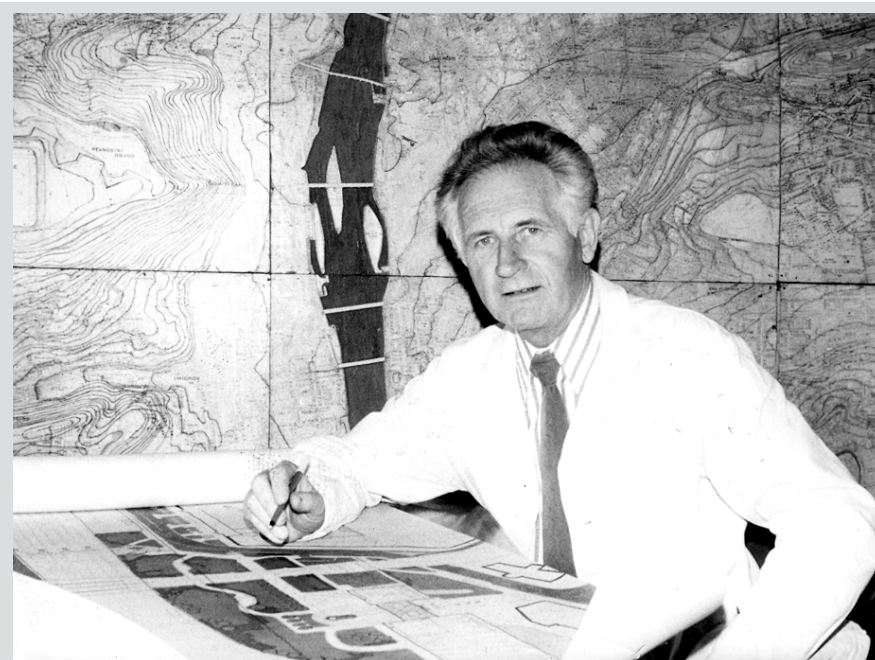
Celkový plán města a aglomerace nebyl ovšem jediným velkým projektem, protože právě v šedesátých letech město vstoupilo do období výstavby sídlišť, z nichž ta největší se podle pražských tradic začala nazývat „městy“. Na počátku šedesátých let se připravovalo „experimentální“ sídliště Inva-

lidovna, kde se ověřovala dispoziční a konstrukční variabilita panelové stavební technologie. Poté se v Útvaru začalo soustavně pracovat na podrobných plánech jednotlivých lokalit. Z nich na ty nejvýznamnější, jako jsou jednotlivé čtvrtě Severního Města, Jižní Město I a II a Jihozápadní Město, se vypisovaly soutěže – mající smysl přes deformace původních řešení pod tlakem investorů a ještě mocnějších „dodavatelů“. Nezapomínalo se ani na chráněná přírodní území, Trojskou kotlinu, Prokopské údolí, břehy Vltavy a Berounky, rekreační a sportovní zařízení.

V těchto souvislostech se v Útvaru osvědčilo pracovní rozdělení města na sektory Centrum, Sever, Východ, Jih a na levém břehu Jihozápad a Severozápad. Každý sektor dostal na starost jeden „sektorář“ s týmem, v němž se sešli architekti a inženýři z obou kanceláří. Každý sektor měl své vlastní problémy, nebo spíše v něm celoměstské problémy získávaly své specifické podmínky a vyjádření. V Pařížské ulici sídlící skupinu sektorů dostal na starost Vlastimil Durdík, který tak zaujal důležité místo ve vedení Útvaru. V žádném případě jsme ovšem nepovažovali celopražský plán za součet plánů sektorových.

Po vzoru Prahy začala v naší zemi zakládat útvary hlavních architektů další větší města, většinou vyhledávající zkušenosti v pražském Útvaru. Nejužší kontakty jsme měli s Bratislavou, s níž se vyvinula každoroční střídavá pracovní setkání, a s Brnem a jeho hlavním architektem Zdeňkem Chlupem.

Překonávání nebo alespoň tlumení antagonismů mezi Prahou a Středočeským krajem usnadňovalo práci na Územním plánu pražské-středočeské aglomerace. Společná komise Praha a Středočeského kraje byla garantem projekční spolupráce Útvaru a Terplanu (Státního ústavu pro rajonové plánování) a věcné i časové koordinace mezi „jádreem“, tj. Prahou, a „pásmem aglomerace“, což byla přilehlá část Středočeského kraje. Aglomerace i s Prahou měla v projektu rozlohu 3 792 km² a 1,7 mil. obyvatel, což bylo 16,6% obyvatel ČSR na 4% jejího území. V činnosti komise a vůbec v celém projektu byl neocenitelným mediátorem v Útvaru pracující Jiří Cyphelly – za zemského zřízení v prvních poválečných letech plánovací referent Čech jako jedné ze zemí. V Terplanu měl značný podíl na úspěšné spolupráci jeho ředitel Miloš Štěpánek se zkušenostmi z regionálního plánu východního Slovenska a Mostecka a obětavý vedoucí pracovní skupiny Antonín Mašek.

Jiří Hruza zemřel. Ing. arch. Jiří Hruza, CSc., zemřel náhle dne 10. května 2012, tři týdny před svými 87. narozeninami (*31. 5. 1925). Opustil nás člen Asociace, náš největší odborník v oboru teorie a historie stavby měst, který své znalosti zúročil v mnoha knihách, časopiseckých statích, vědeckých pojednáních, vysokoškolských skriptech, odborných posudcích a mnoha dalších pracích. Činorodý zůstal do posledních dnů. Pravidelnou výuku ukončil před nedávnem a zůstával konzultantem pro zahraniční studenty, s nimiž mohl mluvit anglicky, německy, francouzsky, rusky... V přípravě je v nakladatelství Academia jeho poslední kniha Svět měst, přičemž tu předposlední, Stavitelé měst, jsme jako Asociace mohli slavnostně uvést do světa na naší konferenci před půl rokem. To byla poslední příležitost, kdy jsme mohli při takto velké akci vzdát osobně hold erudici a zásluhám o obor architekta Jiřího Hruzy. Autogramy v knihách, které si účastníci tehdy odnesli, a hlavně knihy samé, nechť jsou trvalou připomínkou velké postavy českého urbanismu.

Připomeňme si nad jeho zcela posledním textem, věnovaným 50. výročí založení Útvaru hlavního architekta, formulační lehkost a samozřejmost, jakou jeho texty slynou. Ačkoli jde o nedlouhý text, dlouho se s ním trápil. Zprvu vznikl na zakázku Útvaru samého, který ovšem nějak pozbyl rozhodnosti, jak s textem naložit, kde jej uveřejnit. Vyžádali jsme tedy od Útvaru povolení text otisknout v Aktualitách a souhlas byl autorovi pobídkou ještě do textu zasáhnout a vypořádat se s ambivalentním vztahem k tématu. Těžce nesl vývoj této organizace v poslední době, když byla zbavena či se nechala zbavit rozhodovacích pravomocí, tedy „kulatého razítka“ a kdy se v jejímž čele střídali ředitelé, kteří si skutečně nemohli říkat „hlavní architekt“. Impulzem pro poslední korekce textu bylo, když se Jiří Hruza dozvěděl „o těch nesmyslech“ týkajících se „metropolitního plánu“. Se zaujetím si také přečetl text Martina Řihy, také bývalého pracovníka Útvaru, o tom, zda se snad pražské vedení a zejména radní Hudeček chystají spáchat politickou sebevraždu. (Text pocházející z dubna je uveřejněn na stránkách Společnosti pro trvale udržitelný život. Link je ukrutně dlouhý, proto zde je zkrácená verze, jež zájemce dovede na správné místo: <http://goo.gl/QblQK>.) Na to konto si pan architekt Hruza neodpusťil v mailu poznámku, že by ta rychlá sebevražda alespoň částí šejdířů mohla být nejen pro Prahu mimořádně užitečnou. To byl poslední mail a vy zde máte poslední text, verzi z 8. května 2012.

Protože Jiří Voženílek byl v dějinách Útvaru klíčovou postavou, procházeli jsme s architektem Hruzou jeho fotografický archiv – a nenašli. Prostě se v těch nejlepších šedesátých letech nějak moc nefotili (dokonce ani v archivu ÚHA, pardon ÚRM, se žádná fotka nenašla). A tak vezměte za vděk portrétem autora článku, a to před topografickým modelem Prahy, bohužel ne před směrným plánem, o němž psal: „Ještě před čtvrtstoletím jsme vyvolávali obdiv překvapených amerických kolegů příznáním, že v Bílé zasedací síni Martinického paláce vyvěšený základní výkres Směrného územního plánu v měřítku 1 : 10 000 není produktem vynikajícího a v USA zatím neznámého výpočetního programu, ale že to je přesná ruční akvarelovaná kresba našich zručných spolupracovníků.“

Jiří Voženílek se v odstupu několika let vrátil k Územnímu plánu pražské-středočeské aglomerace jako k největšímu projektu zpracovávanému v době, kdy Útvar vedl. Napsal, že v aglomeraci „*různé možnosti rozmístění a členění nové výstavby byly ověřovány v řadě variant od kontinuálního růstu Prahy až po vybudování paralelního města. Po jejich soustavném vyhodnocení je ve výsledném řešení navržen další rozvoj Kladna a Kralup a vytvoření pásu sídlišť v Polabí. Tím vzniká v severní polovině aglomerace segment sídel satelitní povahy s velkým podílem vlastních pracovišť a s příznivými podmínkami pro rozvoj průmyslové výroby. V jižní polovině aglomerace jsou uvažovány rozvojové sídelní útvary v Poberouní, Říčanech a Úvalech, umístěné na radiálních trasách v pěkném krajinném prostředí s převážně obytným posláním.*

Navrhovaná soustava navazuje na dosavadní vývoj nejvýraznějších sídelních prvků v okolí Prahy. Dobře je využito rozdílných podmínek a rozmanitosti krajiny v zájmovém území města k specifickému pojetí a odlišné funkci rozvojových sídel. Jádrové město je zachováno uvnitř silničního okruhu ve společensky i ekonomicky příznivé velikosti 1,15 mil. obyvatel a dále je sledována hlavní myšlenka směrného plánu v členění Prahy na svébytné městské sektory v souladu s terénní konfigurací a historickým vývojem. Výrazným odstupem severního segmentu i zelenými klíny mezi radiálními sídelními pásy na jihu je zajištěn kontakt města s volnou krajinou. Řetěz sídlišť v Polabí kloubí přirozeným způsobem koncentrický útvar pražské aglomerace s polabským sídelním pásem, který je nesporně stěžejním článkem současné i perspektivní struktury osídlení v Čechách. Ve funkční náplni jádrového města a rozvojových sídelních útvarů jsou dány podmínky pro spolupůsobení všech složek aglomerace v jednotném sídelním celku“.

Na projektu se jakousi setrvačností pokračovalo ještě počátkem sedmdesátých let a v roce 1971 se dokončil jeho koncept. To však již nastupovala normalizační léta, kdy se „znormalizovaly“ i antagonismy mezi městem a krajem, a tak lze považovat za úspěch, že se pro projekt aglomerace po jeho spíše formálním schválení alespoň našlo útočiště v archivu Útvaru.

Významnou událostí šedesátých let, na niž se podílel Útvar, se stal světový kongres Mezinárodního svazu architektů UIA v Praze v roce 1967. Hlavním pořadatelem byl Svaz architektů, reprezentovaný předsedou Jaroslavem Fragnerem, tajemníkem

Jiřím Gočárem a hlavním zpravodajem kongresu Jiřím Novotným. Při nadšené přípravě kongresu, pro který jsme vybrali téma „Architektura a životní prostředí“, nikdo z nás nemohl tušit, že to bude pro „šedesátá léta“ naší architektury nejen sváteční vyvrcholení, ale svým způsobem i labutí píseň. Tím cennější bylo navázání i dále pokračujících zahraničních odborných kontaktů.

V šedesátých letech rozvíjel Útvar nejen vlastní koncepční a projektovou činnost, ale zahájil také tematickou spolupráci s výzkumnými ústavy a vysokými školami, která se týkala především metod hodnocení kvality životního prostředí. Získávali jsme pochopení pro pořádání urbanistických a architektonických soutěží, pro renovaci Langweilova modelu Prahy, pro pokračování soustavného průzkumu stavebních fondů historického jádra a zahájení přípravy celkového modelu města. Stále ještě doufám, že se někde v archivech Krátkého filmu podaří nalézt a využít soustavnou dokumentaci stavebních proměn Prahy, pro niž jsme každoročně zpracovávali scénáře a na radnici získávali prostředky.

Při práci na územních plánech jsme využívali možnosti variantních řešení, a dokonce jsme spíše pro ověření metodiky a vlastně i pro zábavu vytvořili hypotézu rozvoje Prahy v podmínkách neexistence nebo totální neúčinnosti urbanistického plánování – s výsledkem velmi podobným tomu, co se s městem děje v současnosti.

Úspěchy Věry Čáslavské i dalších našich sportovců a celková až příliš optimistická atmosféra šedesátých let podnítily návrh ucházet se o olympijské hry v Praze. Olympijský výbor se ujal iniciativy a mimo jiné se začalo pracovat na studii možného rozmístění sportovišť a dalších zařízení, což se nemohlo obejít bez účasti Útvaru. Na rozdíl od nedávných představ o situování olympijských objektů na městské periferii jsme předpokládali soustředění hlavních zařízení v prostoru libeňské kotliny – Karlína, Libně, Manin a přilehlých vltavských ostrovů – tehdy ještě relativně volných, ale v současnosti již úspěšně rozdaných snaživým developerům.

Značný otřes vyvolala v Útvaru, stejně jako jinde v naší zemi, „normalizace“. Místo hlavního architekta Prahy opustil Jiří Voženílek, odešel také Jiří Novotný. Já jsem byl v Útvaru sesazen z dosavadní funkce a trpěn jako anonymní snad pilný a trochu Prahy znalý „brabeneč“. Tak tento trpěný a uznávaně užitečný druh pracovníků na radnici označil nevybíravě se vyjadřující primátor Zuska, nazývající tehdejší jej obklopující kamarilu všemožných šéfů „trubci“. Protože mně i ostatní instituce, včetně

školy, kde jsem to v šedesátých letech došl až na člena státnicové komise, oznámily nezáměr o další kontakty, mohl jsem se více věnovat Praze a s ní souvisejícím knižkám.

Resuscitace Útvaru na počátku sedmdesátých let trvala nějaký čas, který si vyžádalo především hledání vhodného kandidáta na funkci hlavního architekta. Nakonec byl pro ni vybrán Blahomír Borovička – podle mého názoru v pozitivním smyslu z několika kandidátů ten nejpříjemnější. Měl v dané situaci pro tuto funkci jako jeden z mála tehdy požadované předpoklady, a to včetně působení ve Vojenském projektovém ústavu, což mělo být zárukou, že nás – podle vyjádření téhož normalizačního primátora před zahraničními diplomaty – „dá do latě“. Pracovníci Útvaru však poznali, že Borovička přistupuje ke své funkci a především k Praze s určitou pokorou a snaží se s respektem ke svým spolupracovníkům udržet Útvar na úrovni, jakou měl v šedesátých letech. Vždy také zaštilil z politických důvodů existenčně ohrožené zaměstnance – ať dosavadní, nebo nově nalézající v Útvaru útočiště.

I za této nesnadné situace pokračovala v sedmdesátých letech řada projektů zahájených v předchozím desetiletí. Vynořily se však i nové problémy, vyvolané pokračující jednostrannou orientací na extenzivní růst města. Realizaci sídlišť, řešených v soutěžích šedesátých let, provázely pochopitelné rostoucí náklady na dopravní a inženýrskou infrastrukturu, což vyvolávalo značnou nervozitu normalizačního establishmentu. Nelze se divit, že si mocní, ale na patronát ještě mocnějších odkázaní investoři a dodavatelé oblíbili dnes už zapomínané pojmy jako „dohledávání“, „autobusový urbanismus“ nebo blíže nedefinovaná „územní nepřipravenost“, usnadňující přenášení viny za opoždování a nekomplexnost bytové výstavby na Útvar hlavního architekta.

Obávali jsme se, že nezbude než předčasně vykročit za hranice nových pražských měst do sídelních útvarů druhého okruhu satelitů, jaké jsme měli v záloze pro dlouhodobý výhled.

Dost často byly konflikty související s rozhodováním o důležitých projektech a stavbách. Jedním z příkladů je Palác kultury, který měl být podle vzoru nově uvnitř Kremlu postaveného Sjezdového paláce umístěn co nejbliže Pražského hradu. Za úspěch jsme proto považovali těžce vybojované přesunutí na pro město méně choulostivé pankrácké předmostí Nuselského mostu. Obdobnou pouť prodělala i letovým koridorům nad Prahou se vyhýbající nová televizní věž.

Opět jiným příkladem může být na vrub hlavního architekta připisované zbourání Denisova nádraží. Jeho objekt v té době již pozbyl své funkce a užívala jej nelitostně jako zařízení staveniště mimopražská firma, podílející se na výstavbě severojižní magistrály. Přitom tuto cennou budovu výrazně poničila a Praha, mající především zájem na udržení stavební kapacity této firmy, nevyžadovala od ní před vrácením opravu budovy a zvláště jejích cenných interiérů a dala přednost její demolici.

V 80. letech do města vstoupila nová dobře vycvičená kohorta stavebníků hotelů a kancelářských budov, přinášejíci s sebou praktiky nelitostného trhu s pozemky, s půdou pod nimi i se vzduchem nad nimi. Pozice Útvaru dále slábla, již neměl své „kulaté razítko“ a tudíž ani skutečnou pravomoc.

Někdy docházelo k situacím nemajícím daleko k nechtěné grotesce a v tomto konkrétním případě si připadám jako oběť „dělá věcu, dělá vu“. Týká se to v současných dnech proklamovaného rozhodnutí nahradit územní plán Prahy slibným „plánem metropolitním“. Někdy v sedmdesátých letech se událo totéž, jen ten lék se nazýval jinak. Tehdy se nevím odkud vynořila otázka, proč Praha nemá generální plán, když ho má Moskva a další ruská velká města a požadovala se náprava.

V úrovni „brabenců“ jsme dospěli k závěru, že se nám nepodaří vysvětlit, že téměř v každé zemi se celoměstské urbanistické plány nazývají jinak a že tím nanejvýš vyvoláme podezření na nějaké záhadné pikle. Proto jsme zvolili výklad v tom smyslu, že územní plán se týká jen funkčních změn a stavebních činností na daném území, zatím co ge-

nerální plán je něco mnohem dokonalejšího, protože řeší ekonomické, sociální a další rozvojové koncepce. Toto naše vysvětlení bylo přijato, zachránili jsme územní plán a začalo se v úrovni oblastního plánu pracovat na generálním plánu. A od těch let se podle situace a světové módy nejen v Praze střídaly prognostické, strategické, regulační, akční i další plány, přičemž tím hlavním je, aby to města pokud možno přežila.

Při dlouhodobějším pohledu se nelze zbavit pocitu, že městské orgány v rozporu se staletou zkušeností významných měst světa omylně považovaly a stále považují pro svá mocenská rozhodování za příznivější slabé architektonické instituce. A to již není o tom, co se stalo před padesáti lety, ale o tom, co se v Praze děje dnes.】

Jiří Hruža

[nové knihy

BRYCH, Vladimír – RENDEK, Jan. **Hrady, zámky a tvrze Jihočeského kraje.**

1. vyd. Praha: Academia, 2011. 528 s. ISBN 978-80-200-1985-1. Kniha přibližuje architektonické památky Jihočeského kraje, zejména vrchnostenská sídla 12. až 19. století. Jejich stavební podoba a umělecká výzdoba odrážejí dobové nároky a životní styl stavebníků a majitelů, stejně jako výtvarný názor střídajících se slohových epoch. Těžištěm průvodce jsou majestátní hrady a zámky Rožmberků a ostatních Vítkovců, jejichž majetková základna ležela v jižních Čechách, ale kniha zachycuje i neobvyklé množství drobných středověkých tvrzí a renesančních rezidenčních dvorů.

BRÁZDIL, Rudolf – VALÁŠEK, Hubert – SOUKALOVÁ, Eva a kol. **Povodně v Brně.**

1. vyd. Brno: Archiv města Brna, 2011. 468 s. ISBN 978-80-86736-22-8.

Publikace se věnuje studiu historických a současných povodní v Brně. Po stručném historickém vývoji města Brna jsou analyzovány současné fyzicko-geografické poměry a historické změny povodí Svatky a Svitavy nad Brnem. Na základě systematických hydrologických pozorování jsou analyzovány všechny významné povodně od března 1888, které jsou doplněny podrobnými informacemi o starších povodních od 16. století podle dokumentárních pramenů. Prezentují se také záplavová území a protipovodňová opatření.

PEŠTA, Jan. **Encyklopedie českých vesnic V. – Liberecký kraj.**

1. vyd. Praha: LIBRI, 2011. 400 s. ISBN 978-80-7277-410-4.

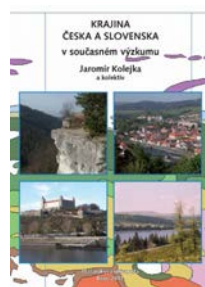
Již pátý díl projektu je věnován oblasti severních Čech v rozsahu dnešního Libereckého kraje. Přestože Liberecko patří mezi nejmenší kraje v ČR, představuje bohatou pokladnici lidového stavitelství. Na většině jeho území nacházíme jako základní typ lidové architektury velké patrové domy – roubené, hrázděné i zděné v několika regionálních variantách. Ve výše položených oblastech (západní Krkonoše a Jizerské hory s podhůřím, Ještědský hřbet a částečně i Lužické hory) jsou zachovány charakteristické přízemní domy, nejčastěji roubené. Svě stopy na podobě lidové architek-

tury i celých vesnic zde zanechala i domácí malovýroba a řemeslná produkce (sklářství, tkalcovství).

PRCHALOVÁ, Jana. **Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000.**

2., aktual. a rozšíř. vyd. Praha: LINDE PRAHA, 431 s. ISBN 978-80-7201-806-2.

Druhé, upravené a doplněné vydání komentáře k zákonu o ochraně přírody a krajiny s důrazem na právní úpravu platící pro Naturu 2000. Kniha obsahuje úplné aktuální znění zákona, jež reflektuje zejména dvě významné novely tohoto zákona přijaté v r. 2009. Komentář včetně doplněné judikatury a souvisejících právních předpisů je doplněn přehledem území patřících do soustavy Natura 2000, přehledem nejdůležitějších mezinárodních smluv v oblasti ochrany přírody a krajiny, textem příslušných směrnic ES a textem některých podzákoných právních předpisů vztahujících se k Naturě 2000, v aktuálním znění.

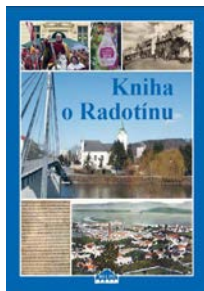
KOLEJKA, Jaromír a kol. **Krajina Česka a Slovenska v současném výzkumu.**

1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 344 s.

ISBN 978-80-210-5420-2.

Publikace podává aktuální přehled výsledků výzkumných projektů týkajících se studia krajiny na území ČR a SR na významných akademických pracovištích obou zemí. Uváděny jsou rozvíjené metodické

postupy, opírající se o využití geografických informačních systémů, dálkového průzkumu Země, rozmanitých postupů geostatistiky, analýzy obrazu a demografických statistik. Výzkumné práce jsou lokalizovány do území obou států: Krušných hor a Podkrušnohoří, Českého středohoří, Polabí, Ostravské průmyslové oblasti, jižní Moravy, Liptova, Tater, Slovenského krasu, Poľany, Východních Karpat. Výsledky poskytují jak nové regionální poznatky, tak metodické zkušenosti, jež se mohou stát inspirací nejen v dalším výzkumu krajiny, ale také v praktickém managementu území.

Kniha o Radotínu.

1. vyd. Praha: MILPO MEDIA, 2011. 232 s. ISBN 978-80-87040-20-1.

Jako 51. svazek ediční řady Knihy o Praze vychází objemná publikace přibližující čtivou formou Radotín jako svébytné město s četnými továrnami, které se proslavily i za hranicemi Čech, ale i jako místo, jež vyhledávali Pražané pro klidné bydlení. Kniha tak mapuje historii, sakrální památky, kulturu,

školství, zdejší mlýny, ale i přírodu a archeologické památky Radotína a jeho nejbližší okolí.

DOSTÁL, Petr – LANGHAMMER, Jakub a kol. *Modelling Natural Environment and Society.*

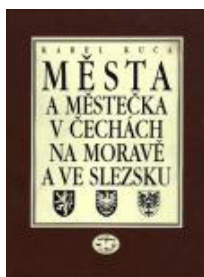
1. vyd. Praha: Nakladatelství P3K, 2007. 283 s. ISBN 978-80-903584-7-8.

Anglicky psaný sborník prací předních českých geografů a demografů se zabývá současnými procesy v krajině a ve společnosti a jejich dopady. Důraz je kladen na faktor rizika těchto procesů a jevů (záplavy, znečištění vod, eroze, urbanizace a suburbanizace atd.), resp. možnosti snižování jejich negativních důsledků.

DUŠEK, Radim. *Krajinou počátků železné dámy Olomouc – Praha.*

1. vyd. Ústí nad Orlicí: OFTIS, 2011. 24 s. ISBN 978-80-7405-113-5.

Soubor 20 dobových grafických listů, na kterých je zobrazeno 39 moravských a českých měst a obcí, včetně míst, kterými železniční trať o celkové délce kolem 250 km z Olomouce do Prahy procházela – provoz na této trati byl první slavnostní jízdou zahájen 20. srpna r. 1845. Každé z těchto vyobrazení z počátků provozu této železnice je v samostatné textové části doprovázeno stručným popisným výkladem. Úvod je věnován historii výstavby tohoto důležitého dopravního spojení.

KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, V-Ž (VIII. díl).*

1. vyd. Praha: LIBRI, 2011. 896 s. ISBN 978-80-7277-410-4.

Projekt Ing. arch. K. Kuči, zahrnující všechna města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku, už pokročil k poslednímu, 8. svazku, který zahrnuje lokality od Václavic až po Žumberk. Přehledně členěné texty doprovázejí mapy ze stabilního katastru z druhé čtvrtiny 19. století, případně novější mapy a plány, množství dalšího ilustračního materiálu (veduty, dobové pohlednice, kresby, foto). Poté připravujeme ještě 9. závěrečný svazek dodatků, oprav, a zejména souhrnné literatury k celému tématu.

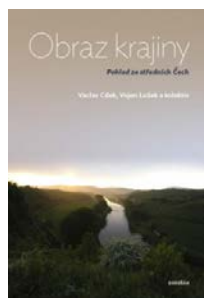

VÁLKA, Miroslav. *Sociokulturní proměny vesnice.*

1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 224 s. ISBN 978-80-210-3908-7.

Změna politických poměrů v bývalém Československu na konci 80. let minulého století zásadním způsobem zasáhla do všech oblastí života společnosti. Také socialistická vesnice se stala minulostí, došlo k obnovení obecní samosprávy a jednotná země-

dělská družstva se transformovala v družstva vlastníků. Ukazuje se, že výzkum vesnice představuje složitý fenomén, kde etnologie díky svým badatelským tradicím nesmí chybět.

CÍLEK, Václav – LOŽEK, Vojen a kol. *Obraz krajiny.*

1. vyd. Praha: Dokořán, 2011. 312 s. ISBN 978-80-7363-205-2.

Tato kniha vznikla sloučením, přepracováním a doplněním dvou předešlých knih věnovaných středočeské krajině – Střední Čechy a Vstoupit do krajiny. V případě této knihy se nám jedná více o způsob, jak pochopit krajinu České republiky, než přímo

o střední Čechy. Ty jsou však na podobná studia obzvláště vhodné, protože jimi protékají hlavní velké řeky, střetává se zde kvalitní zachovalá příroda s neúprosným civilizačním tlakem Prahy. Pochopení krajiny a péče o ni je zároveň péčí o její obyvatele. Je to dlouhodobý proces, ve kterém je nutné uvažovat desítky let dopředu. Každý neuvážený čin zde má dlouhodobé důsledky. Jedním z velkých témat moderní doby je kvalita života, jejíž součástí je kvalita životního prostředí i něco, co se např. v Anglii nazývá „právo na přírodu“.

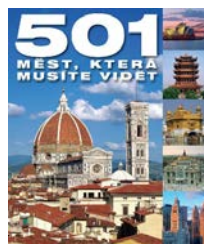

KVĚT, Radan. *Atlas starých stezek a cest na území České republiky.*

1. vyd. Brno: SOLITON.CZ, 2011. 232 s. ISBN 978-80-254-8927-7.

Atlas Radana Květa má dvě části: V první autor probírá základní fakta o starých cestách. Nejvíce pozornosti věnuje dálkovým trasám, jejich charakteristice a popisu, doplněnému zpravidla řadou originálních fotografií, plánek a map. V rámci identifikace průběhu cest věnuje pozornost terénní predispozici, využívá v plné míře staré mapy, nejrůznější záznamy, jazykovědné, resp. názvoslovné ukazatele i dosavadní poznatky a studie jiných badatelů. Druhá část Atlasu je popisná: je tu v abecedním pořádku podrobně popsáno a dokumentováno celkem 35 dálkových cest (nejen ty nejznámější jako pasovská, řezenská, trstenická či žitavská), 11 cest regionálních a připojeny jsou 4 ukázky cest lokálních – vše opět ilustrováno obrázky, plánky a mapkami.

501 měst, která musíte vidět.

1. vyd. Praha: Nakladatelství Slovart, 2011. 544 s. ISBN 978-80-7391-447-9.

Města slavná, bohem zapomenutá, exotická, krásná, stará, s velkým množstvím památek, s nádhernou přírodou, u moře, uprostřed hor, utopená v zeleni... Paříž, Barcelona, Hamburk, Vídeň, Dubrovnik, Athény, Alexandrie, Jerevan, Tokio, New

York a další stovky měst, která stojí za návštěvu. Kniha plná lákavých fotografií provádí po nejkrásnějších městech této planety. Barvitý popis jednotlivých měst, pozoruhodná fakta o jejich vzniku, historii a hlavně o nejdůležitějších památkách, přehled zajímavostí i praktické informace, jako třeba ideální čas pro návštěvu.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Jižní Čechy.*

1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011. 230 s. ISBN 978-80-7422-136-1.

Pojem jižní Čechy vyvolává snad v každém z obyvatel českých zemí představu jedinečnosti, originality a mimořádné přitažlivosti. Kni-

ha se zaměřuje právě na ty jevy, které tuto část naší země odlišují a dávají jí její zvláštní kouzlo. Území svým způsobem uzavřené, historicky formované přítomností významných klášterů i působením šlechtických rodů, zejména Rožmberků a Schwarzenbergů, vytvořilo specifické podmínky pro vývoj života obyvatel.

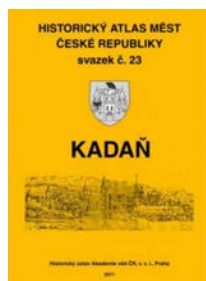

Stopy civilizace.

1. vyd. Praha: Nakladatelství Slovart, 2011. 320 s. ISBN 978-80-7391-524-7.

Kniha přináší ohromující velkoformátové družicové snímky naší planety, na nichž jsou velmi dobře patrné proměny našeho životního prostředí způsobené lidskou činností. Lidstvo obývá Zemi už po staletí a neustále přitom přetváří svůj životní prostor. Způsob, jakým působí na zdejší krajinu a ekosystémy, vystihuje pojem „stopy civilizace“.

Mapy mohou vypovídat o rozsahu těchto změn, ale jsou příliš abstraktní, zatímco satelitní snímky jsou aktuální a podobně jako pohled z letadla ukazují neuvěřitelně mnohostranný obrázek činnosti člověka na povrchu naší planety.

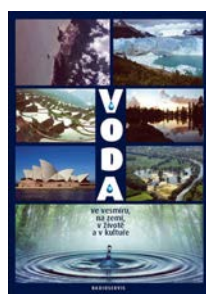

SEMOTANOVÁ, Eva a kol. *Historický atlas měst České republiky – Kadaň.*

1. vyd. Praha: Akademie věd České republiky, Historický ústav, 2011. 44 s. ISBN 978-80-7286-187-3.

Kadaň patří k nejhodnotnějším českým městským památkovým rezervacím, s unikátně dochovanou podobou středověké uliční sítě a velmi bohatým fondem světské

i církevní architektury od gotiky po 20. století. Atlas obsahuje urbanisticko-historický vývoj města, mapovou část a bibliografii. Nejobsáhlejší barevná mapová část zahrnuje na více než 40 listech staré mapy a plány města od 18. století v plynulé řadě do současnosti (územní plány), reprodukce vedut a vyobrazení města a jeho částí, od 17. století opět do současnosti (pro novější období včetně fotografií, pohlednic a pětice leteckých snímků města), všechny publikované položky jsou opatřeny popisky a zpravidla i komentáři. Bibliografie obsahuje řádově 400 položek k dějinám města.

Voda ve vesmíru, na zemi, v životě a kultuře.

1. vyd. Praha: Radioservis, 2012. 672 s. ISBN 978-80-86212-98-2.

Členy autorského kolektivu vedeného editorem Jospem Kleczekem jsou známí čeští vědci a tvůrci – například Jan Sokol, Václav Cílek, Ilja Hurník, Jan Petránek, Ján Zákopčaník a další. V pětadesáti kapitolách seznamují čtenáře přístupným a čtivým způsobem s chemickými a fyzikálními vlastnostmi vody, s její úlohou v národním hospodářství, s problematikou legislativy vodních ploch a toků, s její léčivou i ničivou silou, vyprávějí příběh vody v umění, mýtech, náboženství a lidské komunikaci. Texty jsou provázány množstvím barevných ilustrací.

FERENČUHOVÁ, Slavomíra. *Meno, mesto, vec.*

1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 275 s. ISBN 978-80-210-5583-4.

Kniha představuje urbánní plánování z perspektivy sociologie města. Snaží se zjistit, proč se městské plánování jako předmět zkoumání v sociologii objevuje jen zřídka, poukázat na jeho propojení

s urbánní sociologií a nabízí argumenty pro jeho zkoumání jako zvláštní oblasti poznání a myšlení o městě. Jako klíčový problém potom předkládá vztah mezi historickými proměnami plánování míst – jeho principů, idejí a praxe – a sociálními změnami. Tuto otázku následně řeší na příkladu plánování města Brna v období státního socialismu a po roce 1989. Předložená analýza plánovacích koncepcí připravených pro město Brno v letech 1951, 1966, 1973, 2002 a 2007 je základem pro diskusi o současných poznatcích o plánování míst v (post)socialismu v městech ve střední a východní Evropě.

JELÍNEK, Petr – HŮLKOVÁ, Lenka. *Horní Planá a okolí.*

1. vyd. Horní Planá: Lenka Hůlková - Vydavatelství a nakladatelství Srdce Vltavy, 2011. ISBN 192 s. 978-80-902738-3-2.

Kniha seznamuje s vývojem a proměnami území bývalého soudního okresu Horní Planá na Šumavě, které může být modelovým územím pro zkoumání zániku a proměn staré Šumavy. Srovnáváním historických dat a současné reality pomocí map a fotografií najdeme jen málo míst, která by se v uplynulém půlstoletí radikálně nezměnila.

PACHNER, Jaroslav – RAK, Petr. *Chomutovem krok za krokem.*

1. vyd. Ústí nad Labem: Kristina Kaiserová, albis international, 2011. 150 s. ISBN 978-80-86971-34-6.

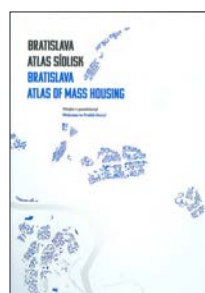
Publikace je průvodce po památkách a minulosti města Chomutova. Navazuje na Chomutovskou uličnici.

POLÁK, Milan a kol. *Praha 6 křížem krájem.*

1. vyd. Praha: MILPO MEDIA, 2011. 192 s. ISBN 978-80-87040-22-5.

Celobarevná publikace na křídovém papíře přináší neotřelý pohled na danou lokalitu, živý text, pozoruhodné kapitoly – např. o sochách, památných stromech, parcích, zajímavých lokalitách, o výstavbě metra a tune-
lu Blanka apod. doplněné současnými i dobovými fotografiemi.

MORAVČÍKOVÁ, Henrieta, SZALAY Peter a kol. *Bratislava. Atlas sídlisk. Vítejte v panelstory!*

1. vyd. Bratislava: Slovart, 2011. 342 s. ISBN 978-80-556-0478-7.

Publikace představuje historii, společenské, ekonomické, urbanistické a architektonické souvislosti výstavby sídlišť ve druhé polovině 20. stol. na území Bratislavy. Jednotlivě analyzuje každé panelové sídliště

ve městě z hlediska urbanistické struktury, konstrukčních a architektonických stránek, bilancuje zastavené a volné plochy a upozorňuje na další specifika vzniku a výstavby sídlišť. Součástí publikace je bohatá obrazová příloha s jedinečnými mapami sídlišť a desítkami původních fotografií.

KUPKA, Vladimír – RÁKOSNÍKOVÁ, Vladimíra – SMUTNÝ, Jiří a kol. *Pevnost Terezín.*

1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2010. 127 s. ISBN 978-80-87104-69-9.

V roce 1780 bylo v habsburské monarchii s konečnou platností při-

stoupeno k vyřešení obrany severních Čech a k uzavření vpádové cesty z Drážďan do Prahy. Během následujících deseti let vyrostla na strategickém místě moderní bastionová pevnost Terezín. Dnes představuje skvělou ukázkou vojenského stavitelství 18. století. S ohledem na unikátnost konstrukčního provedení i vysokou míru zachovalosti usiluje Terezín o nominaci k zápisu na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

KOHÁK, Erazim. **Zelená svatozář.**

takto 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. 204 s. ISBN 978-80-7419-073-5.

Erazim Kohák, filosof, pedagog a ekologický aktivista, provádí čtenáře současnou diskusí o ekologické etice. Začíná pohledem na vztah lidstva k ostatním obyvatelům této země, „zvířatům“, ve vší jeho krutosti, něze, dvojznačnosti. V tomto vztahu nachází předznačení toho, jak se lidé budou

vztahovat k přírodě vůbec. Z rozboru těchto vztahů přechází Kohák k zamyšlení nad vztahem lidstva k přírodě jako celku. Provádí čtenáře soudobými představami o přírodě a její hodnotě. Je příroda dobrá, protože ji stvořil Bůh? Či protože si jí váží člověk? Nebo vytváří hodnotu život sám?

ŽÁK, Jiří. **Co ještě Paříž neřekla.**

1. vyd. Praha: Nakladatelství XYZ, 2012. 248 s. ISBN 978-80-7388-640-0.

Volné pokračování netradičního průvodce Jiřího Žáka Kdyby nám Paříž vyprávěla nás opět zavádí do města nad Seinou a tentokrát nás provede prvními deseti městskými

obvody v centru a nevynechá ani světoznámé památky jako Louvre, Pantheon nebo snad nejslavnější ulici světa Champs-Élysées.

BRTNICKÝ, Martin a kol. **Degradace a regenerace krajiny.**

1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2011. 381 s. ISBN 978-80-7375-583-6.

Degradace a regenerace krajiny – Krajina, těžba, půda, voda.

KOŠTÁL, Vratislav – KOŠTÁLOVÁ, Renata. **Mělnicko, Mladoboleslavsko, Nymbursko.**

1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2012. 304 s. ISBN 978-80-87474-58-7.

První díl šestidílné ediční řady Historická sídla Středočeského kraje, podrobně mapující a dokumentující hrady, zámky a tvrze tří sousedících regionů. Kniha doprovázená mnoha unikátními černobílými fotografiemi

přináší zcela nový pohled na zdejší historické objekty, od velmi cenných a výrazných staveb až po ty skromnější doklady uměnilovného působení minulých panovnických a šlechtických elit. Znamenány jsou i přírodní krásy či technické zajímavosti. Na knize spolupracovali rovněž současní vlastníci zdejších hradů, zámků a tvrzí, a to nejen poskytnutím fotografií, ale i vlastních textů, v nichž lze nahlédnout za oponu náročné údržby těchto objektů.

KIBIC, Karel – VOŠAHLÍK, Aleš. **Památková ochrana a regenerace historických měst v České republice 1945-2010.**

1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2011. 352 s. ISBN 978-80-87104-88-0.

Publikace Karla Kibice a před deseti lety zesnulého Aleše Vošahlíka se snaží přiblížit náročný proces ochrany historických měst České republiky v období let 1945–1990, obsahuje též charakteristiku následné etapy let 1990–2010. Jde o maximálně autentickou výpověď dvou odborných pracovníků, kteří se na sledovaném procesu v jeho

Z nížin do hor
Geomorfologické jednotky České republiky

rozhodujících fázích významnou měrou osobně podíleli a na ochraně měst a rozvoji památkové péče mají výraznou zásluhu. Jejich přínos spočívá především ve vyhodnocení, klasifikaci a ochraně historických měst a v oblasti teorie památkového urbanismu.

BÍNA, Jan – DEMEK, Jaromír. **Z nížin do hor.**

1. vyd. Praha: Academia, 2012. 346 s. ISBN 978-80-200-2026-0.

Krajinně pestré a rozmanité území České republiky rozdělují geografové – kromě velkých soustav a celků – na zhruba 250 menších a 900 zcela malých jednotek. Publikace přináší nejen jejich názvy, polohu

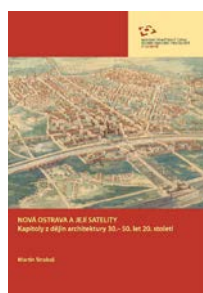
a rozlohu, ale zabývá se též geomorfologickými poměry takto vymezených územních celků. Činí tak přístupnou formou a i pro potřeby turistů (např. výčtem rozhleden a vybraných rozhledových míst). Text doprovází více než 260 originálně vytvořených barevných mapek a na 200 krajinných fotografií.

Informační zdroje v životním prostředí.

1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 180 s.

ISBN 978-80-7357-733-9.

Kniha má posloužit nejširšímu okruhu odborníků, zejména je určena těm, kteří se po vystudování příslušného oboru v praxi setkávají s problematikou životního prostředí, a to ve výrobních firmách, podnicích služeb, orgánech státní správy, neziskových organizací a sdruženích, studentům i pedagogům.

STRAKOŠ, Martin. **Nová Ostrava a její satelity. Kapitoly z dějin architektury 30.–50. let 20. století.**

1. vyd. Ostrava: NPÚ-ÚOP v Ostravě, 2010. 200s.

ISBN 978-80-85034-60-8

Publikace se věnuje tzv. Nové Ostravě – dnes již pozapomenutému pojmenování grandiózního nového města, kterým se tato měla stát coby výkladní skříň komunistického

režimu řešící rozpory mezi bydlením a průmyslem, typické pro ostravskou průmyslovou aglomeraci. Mělo se jednat o typický příklad architektury socialistického realismu. Autor se v knize zabývá genezí názorů na socialistický realismus jako takový, zmiňuje vývoj a problémy architektury města ve 30. i 40. letech, zabývá se poválečnou výstavbou i budováním památníků obětí a osvobození. Poslední třetina knihy je věnována samotnému vývoji i realizaci projektu Nové Ostravy.

CAHA, Jan – MIKULINEC, František a kol. **Odvodňování malých obcí a okrajových částí měst.**

1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2012. 68 s.

ISBN 978-80-7431-076-8.

Kniha přináší nejnovější poznatky související s odvodňováním obcí, mnoho praktických příkladů a rad.

Jan Gehl **Města pro lidi**

GEHL, Jan. **Města pro lidi.**

1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2012.

V této přelomové knize objasňuje Jan Gehl důvody a metody pro utváření „měst pro lidi“. Díky poznatkům ze svého celoživotního výzkumu pomohl Gehl přeměnit prostředí řady měst na celém světě tak, aby je lidé mohli co nejlépe využívat a cítit se v nich skutečně dobře. S ohledem na měnící se demografické faktory a proměnu životního stylu zdůrazňuje autor čtyři základní kritéria pro úspěšné plánování rozvoje měst. Vysvětluje, jak vytvářet města, která jsou živá, bezpečná, udržitelná a zdravá. Jan Gehl nás učí přemýšlet i o tom největším městě ve velmi malém měřítku. Městské prostředí je podle něj nezbytné vnímat všemi pěti lidskými smysly a především z pohledu chodce, ne řidiče auta. Až příliš často kolem sebe vnímáme, jak byl lidský rozměr v posledním půlstoletí při plánování opomíjen. Jan Gehl přesvědčivě dokládá, že utváření „měst pro lidi“ je dnes nejen žádoucí, ale i možné.

Urban Landscape.

Köln: Frechmann Kolón, 2012. 600 s. ISBN 9788499367781.

Dnešní trendy krajinné architektury, projekty realizované v měst-

ském prostředí, v blocích, uzavřených prostorech, soukromých rezidencích, ale i moderní projekty s vodními atrakcemi. Kniha představuje průřez plánovanými i dokončenými projekty z celého světa.

SCHÜLLER, C. J. **Mapping the City.**

Köln: Frechmann Kolón, 2012. 320 s. ISBN 9782809902709.

Kniha prezentuje 200 map, poskytnutých Královskou geografickou společností, na nichž jsou zachycena historická i současná města – od Babylonu do poloviny 20. století. Je to historické a kulturní svědectví o vývoji měst i způsobech jejich zobrazování.

KUBOVÁ-GAUCHÉ, Alena. **Město. Región. Metropole. Paříž, Lyon, Saint-Étienne.**

1. vyd. Eurostav, 2011. 95 s.

Kniha je sestavená z textů francouzských autorů. Chce ozřejmit, do jaké míry souvisí návrhy na přeměnu města s novým pojetím metropole a regionu. Tento záměr se opírá o příklady tří francouzských měst. Publikace navazuje na mezinárodní sympóziu, které se konalo v Bratislavě a sestava textů chce poukázat na různorodost přístupů k problému rozvoje existujícího města. Představa metropole se povodně spojovala s rozšiřováním města, s jeho přeměnou na velkoměsto. Dá se však uvažovat o jiném postupu, při němž vystoupí do popředí meziměstské vztahy. Tento postup vychází z existujícího města, které má být součástí metropole. S posílením udržitelnosti, atraktivita a výrazným zlepšením kvality života v městech souvisí otázky, kterými se kniha zabývá a které jsou v centru pozornosti územního plánování a rozvoje metropolit 21. století.

JODIDIO, Philip. **Landscape Architecture Now!**

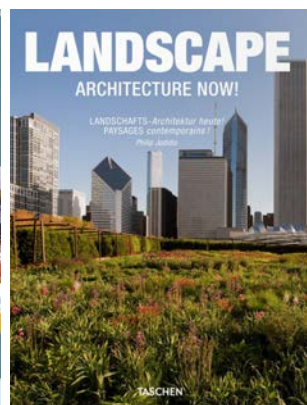
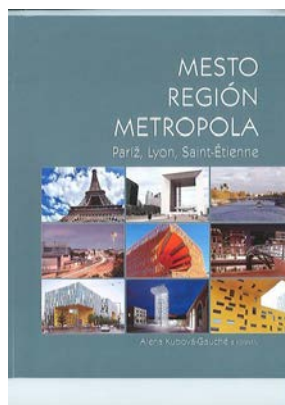
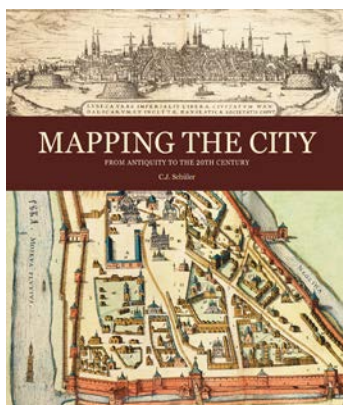
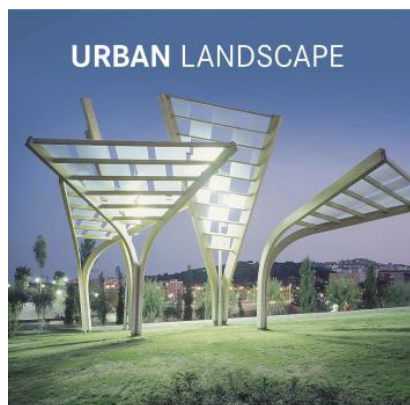
1. vyd. Köln: Taschen, 2012. 416 s. ISBN 978-3-8365-3676-9.

Jedním z nejžhavějších oblastí současného designu je krajinářská architektura. Bez ohledu na architektonické styly mají zelené plochy kolem domů, stadionů či firemních centrál značný význam, a to tím spíše s ohledem na dnešní důraz na ekologii a zelený design. Kniha představuje práci špičkových návrhářů současnosti, od Kena Smithe, autora Museum of Modern Art, po West 8 z Rotterdamu, ale i architektky od Stevena Holla po Tadaa Andu. Objevují se nová jména, jako je libanonský krajinářský architekt Vladimír Djurovic, a také známá, jako třeba Renzo Piano.

KVĚT, Radan. **Staré stezky – součást lidské kultury.**

1. vyd. Brno: Littera, 2012. 60 s. ISBN 978-80-85763-69-0.

Po dvou desetiletích, co začal vznikat nový obor zvaný stibologie (nauka o starých stezkách), se objevuje jeho užití především v archeologii, ale i jinde, jako například v krajinné architektuře. Když už i dětem se nabízí seznámení se starými stezkami v knížce Stezkami lovců mamutů, je nyní čas obeznámit širší veřejnost stručně, ale výstižně se starými stezkami a s tím, co s nimi souvisí.

[cena asociace: 5. ročník urbanistické soutěže

Asociace pro urbanismus a územní plánování České republiky vyhláší 5. ročník urbanistické soutěže – uzávěrka přihlášek je 30. 10. 2012. Zde publikujeme výňatky ze zadávacího dokumentu. Celý text včetně přihlášky do soutěže byl rozeslán hromadným emailem členům a najdete je také na webu Asociace: www.urbanismus.cz.

Cíle soutěže

Cena asociace v oblasti územního a regionálního plánování si klade za cíl vyzdvihnout takové územně plánovací strategie, dokumentaci nebo realizace, které výrazně přispěly k zlepšení života ve městech či na venkově. Soutěž tematicky navazuje na mezinárodní soutěž ECTP European Urban and Regional Planning Awards 2013–2014.

Hlavní cíle soutěže jsou:

- Ukázat veřejnosti a zejména odborné veřejnosti úspěšné příklady

urbanistických projektů a realizací, díky nimž se vylepšila kvalita života ve městech a venkově v oblasti sociální, ekonomické a životního prostředí.

- Znázornit rozmanitost a široký záběr současné územně plánovací praxe: regenerací měst a venkova počínaje, přes územní plány a zásady rozvoje až po vytváření podmínek pro uchování sociální soudržnosti, zdůraznění kulturní identity apod.
- Demonstrovat jednoznačné výhody participativního plánování koordinovaného odborníky: jaké synergické efekty může dosáhnout spolupráce vlastníků, správy, samosprávy a obyvatel?
- Propagovat názory, nápady a vize na utváření měst a obcí tak, jak jsou popsány v Nové Aténské chartě (viz www.urbanismus.cz) při respektování principů udržitelného rozvoje,
- Vyzdvihnout rostoucí význam konceptu

„územní soudržnosti“ a ukázat na příkladech studií, plánů a projektů, jak urbanisté a další aktéři územního rozvoje dokážou v dnešním propojeném světě formulovat společné vize napříč hranic.

Předmětem soutěže je schválená nebo projednaná územně plánovací dokumentace, studie, participativní projekty a realizace ať již na mezinárodní, národní, meziregionální, regionální či lokální úrovni. Témata jsou volná, nemusí mít „evropský rozměr“.

Kritéria posuzování

Soutěž bude vyhodnocovat porota jmenovaná AUÚP ČR z odborné veřejnosti. Při posuzování budou zohledněna následující kritéria: Aplikace principů udržitelného rozvoje, originalita, kvalita odborné práce, příkladnost pro jiné lokality či projekty, role urbanisty.

Požadavky na soutěžní práce

Asociace vybírá nejlepší práce, mohou již být oceněné z jiných soutěží. Soutěžící nemusí být členy Asociace. Soutěžní práce musí obsahovat písemný popis, dva A1 panely, CD s elektronickou verzí.

Harmonogram soutěže

Vyhlášení soutěže: 1. srpna 2012. Odevzdání soutěžních prací: 30. října 2012. Zasedání poroty: listopad 2012. Vyhlášení výsledků, výstava: podzimní seminář Asociace 2012. Předání cen: prosinec 2012 na zasedání rady Asociace.

Porota

Porota bude složena ze zástupců AUÚP ČR: Petr Gajdušek, Jaroslav Haluza, Jana Kaválková, Milan Košář, Pavel Koubek, Filip Novosád, Ivan Vorel.

AUÚP ČR se stane vlastníkem soutěžních prací a jejich publikování bude výlučně v kompetenci předsednictva AUÚP ČR.

Vítězové či další ocenění budou navrženi předsednictvu AUÚP ČR na nominaci do mezinárodní soutěže ECTP.

Informace

Website: www.urbanismus.cz
AUÚP email: auup@volny.cz

[]

[] Z jednání rady a předsednictva Asociace

Publikace k 20 letům Asociace stále předmětem jednání, doplňují se některé chybějící texty, brožura vyjde ve druhé polovině roku 2012. [] Úvaha o zpracování rešerše, jak se vybírá projektant územních plánů v jiných zemích. [] Největší díl práce spočívá v přípravě konferencí a workshopů. Konference jsou ziskové, členům přípravných skupin minulých konferencí schváleny odměny. [] Každé zasedání rady přijímá nové členy: asociace má 263 členů. [] Námet na možnost korespondenčního hlasování rady Asociace. [] Zavedeno snížené vložné 500 Kč na konferenci pro studenty. S ohledem na velikost sálu bude posouzeno či upraveno pro každou konferenci. [] Rada se zabývá spoluprací s ČKA. Nabádá své členy k větší aktivitě v ČKA – porotci, kandidáti představenstva, pracovní skupina pro urbanismus. Semináře a konference Asociace – součást celoživotního vzdělávání ČKA. [] Asociace se zabývá možnostmi mediální prezentace sdruže-

ni a jeho činnosti. Vítány zejm. texty/články prezentující obor navenek. [] Námet zohlednit výročí C. Sitteho (* duben 1843, † listopad 1903) v programu některého semináře.

[] Zahraniční studijní cesty

Asociace připravila cestu do Švýcarska (září 2012, přihlášeno přes 40 osob) a Portugalska (květen 2013), předběžná cena cca 24 tis. Kč. Zvažovala se i Zakarpatská Ukrajina a Halič.

[] Archweek 2012

Organizátoři mají opět zájem o spolupráci s Asociací. Uskuteční se v říjnu, tématem je doprava. Asociace zvažuje své možnosti, co pro Archweek zajistí: přednášku zahraničního urbanisty, videoprezentaci, organizaci diskusního panelu.

[] World Architecture Day 2012

Vždy první pondělí v říjnu. Víkend před pondělkem pořádá např. Kruh různé akce: www.denarchitektury.cz.